

Kvindehistorisk kildegennemgang af Borger-Vennen: et Ugeskrift

Udarbejdet i forbindelse med forskningsprojektet:
Visibility; Women in Politics, Religion and the intellectual Sphere,
ca. 1400-1800.

af Mathilde Sonne.

Med støtte fra Carlsbergfondet.

CARLSBERG
FONDET

Indhold

Introduktion	7
Kvindehistorisk oversigt over Borger-Vennen	8
Vol. i, 1788-1789	8
At udpille Egensindighed af Børn.	8
At udpille Egensindigheden af Barnet fra 5 til 10 år.	8
At danne unge Menneskers Sindelaug fra 10 til 14 Aar.	8
Den hellige Catharines Fest i Siena.	9
Ingen titel.	9
Exempel på qvindelig Tavshed.	9
Exempel paa en yderest tolerant, men tillige særdeles besynderlig Ægteskabs-Contract.	
En sand archivalisk Anekdote.	10
Character af Charlotta Amalia, Kong Christian den Femtes Gemalinde, en Datter af	
Landgreven i Hessen-Cassel, Wilhelm III. fød 1650, gift med Kronprinds Christian i	
Nykiøbing 1667, Dronning 1670, døde i Kiøbenhavn 1714. d. 27 Martii.	10
Vol. ii, 1789-1790	10
Uden titel.	10
Indsendt af Selskabets Medlem Herr Secretair Emanuel Balling til Indtrykkelse.	
Indbydelse. Jeg har forhen i et af vore offentlige Blade yttret det Forsæt, at ville udgive	
et Maanedskrivt under Titel: Sophie eller den ædle danske og norske Piges Dagbog.	11
Vol. iii, 1790-1791.....	11
Uden titel.	11
Uden titel.	11
Uden titel.	11
Om Abiponerne i Paraguay.	12
Vol. iv, 1791-1792.....	12
Noget af Moralen om Klædedragt.....	12
Om Bordlæsning af Børn.	12
Skrivelse fra en Dame af den store Verden til hendes Veninde på Landet.	13
Den velgiørende Maskerade.	13
Middel til at gøre Børn mistroiske imod sig.....	13
Brev til Borgervennen om Døttres Opdragelse.....	13
Svar paa Brevet i forrige No.	14
Vol. v, 1792-1793.....	14
En Betragtning om Klædedragt.	14
Biographier over afdøde Medlemmer.	15
Uden titel [Brev fra dreng til Borger-Vennen].....	15
Tanker om Bøgers læsning, især i Barndommen.....	15
Grønlandske Anekdoter.....	16
Et Exempel paa en besynderlig Tørst.....	16
Formaninger fra en engelsk Dame af Stand.....	16
Et Par Ord om Opdragelse.....	16
At Haandverksstandens Børns Anbringelse til Studeringer som oftest ikke er velgiort	
m.m.	17

Anmærkninger om Fruentimmerets Opdragelse.....	17
Forslag til nøiere Overvejelse, angaaende en Forbedring ved den Kongelige Fødsels-Stiftelse her i Staden.....	17
Vol. vi, 1793-1794.....	18
Brev fra Anders Sutor om hans Datters Confirmations-Dragt; med Svar.....	18
Brev fra Søren Raadvild om Misbrug med Læredrenge ved Professionerne.....	18
Hvo intet vover, intet vinder.	18
Om Ægtestanden.....	19
Anekdoter.....	19
Brev fra Elisa Justitia om Ubilligheden i Dommene som almindelig fældes haardere imod Fruentimre end imod Mandfolk.	20
Vol. vii, 1795.....	20
Hustruens Pligter.....	20
Den russiske Kaiserinde Elisabeths hurtige Reise fra Petersborg til Moskow.	21
Lykkens Afvexlinger.	21
Om Tilløbet ved en Mordbrænders Henrettelse.....	21
Vol. viii, 1796.....	22
Historien om Bryllupskrandse og Bruderinge.	22
Noget om Moden.....	22
Toilet-Skikke og Damernes Pynt i det gamle Rom.....	22
En Moders Skrivelse om sine Børns Pynt.....	23
Vol. ix, 1797.....	23
Borgervennens Nytårs-Ønsker.....	23
Brev fra Jørgen Ledig, som skriver ind.....	23
Klager over tidernes lejlighed.....	24
Pleieforældrene.....	24
Promemoria fra *n *h *g. i Anledn. af Anek. i No 17. m. v.	24
Mere i Anledn. af Anek. i No. 17 med Promemor. frag.....	25
Imod Anek. i No. 17. (Indsendt).....	25
De Gamles og især Romerindernes Haarprydelse.....	25
Flittighed.....	25
I Anledning af den af P. i Borgervennen No. 29 fremsatte Afhandling om Flittighed.....	26
Den moderlige Opdragelse.....	26
Tienestepigerne.....	27
Brev til Borgerv. i Andledn. af Nichtfauls Promem. i No. 32.....	27
Et Sted om Opdragelsen.....	27
Den kiække Fiskerpige.....	28
Vol. x, 1798.....	28
Borgervennens Nytårs-Ønsker.....	28
Redningen.....	28
Et Brev fra Benjamin Franklin til John Alleyne Esq., angaaende Ægteskab mellem unge Personer.....	29
Den velgiørende Maskerade.....	29
Vol. xi, 1799.....	29
Over det fjerde Bud - betragtet i omvendt Forhold.....	29
De to Søstre.....	30
Om Præmie- og Understøttelses-Selskabet for troe Tjenestetyende.....	30

Et Par Ord om Folkesange - og et Par til Prøve.	31
Munken og Krokonen.	31
Vol. xii, 1800.	31
Hvorledes bør man forholde sig i Henseende til Moderne.	31
Moderkierlighed.	32
Vol. xiii, 1801.	32
Naar man skal straffe Børn, skal man da gjøre de i Vrede eller med koldt Blod?	32
Breve til Madame de *** Angaaende Koe-Kopper.	33
De gamle Fattige.	33
Vol. xiv, 1802.	33
Hvorledes skulle Mænd gaae frem ved Valget af en Kone?	33
Dyder oprette Savnet af Rigdom hos en Ægtefælle.	34
Uegennyttighed.	34
Tale mod Ægteskabs-Skilsmisser, holden for Folket i Athenen.	34
Ægt ingen Mand, om hvem Du ikke med Vished veed, at han kan betrygge Dig for Næringsсорger!	35
Over Valget af en Mand.	35
Advarsler til forlovede Piger, der gjerne ville blive lykkelige Koner.	36
Elise, Dronning af Ungern.	36
Uskyld i Hjerter og Vandel bør være Ynglinger og Piger hellig.	36
Vær ikke letsindig ved Ægteskabsløftet - men bryd ikke Dit Ord, naar Du eengang har givet det.	36
Et godt Raad for Brude, tildeels ogsaa anvendeligt for Koner.	37
Lighed i Stand - et Sikkerhedsmiddel for Huslig Lyksalighed.	37
Tving ikke dit Barn til at give sig mod dets Tilbøjelighed.	38
Adelsmanden og Anna.	38
Vol. xv, 1803.	38
Nogle af de vigtige Aarsager, hvorfor saa mange ulykkelige Ægteskaber nuomstunder findes iblandt os.	38
Brev fra en Pebersvend til Madame S.	39
Brev fra en Dame til hendes Skriftefader.	39
Vol. xvi, 1804.	40
Qvindefeil.	40
Vol. xvii, 1805.	40
Anmodning om Hielp (efter Begjering indrykket).	40
Til Qvindekønnets Forførere.	41
Noget om Fordomme.	41
Christoff og hustru.	41
Vol. xviii, 1806.	42
Have Ægteskabs-Skilsmisserne i den senere Tid taget Overhaand i saa høi en Grad, som der jævnlig klages derover?	42
Tre gode Koner.	42
Smaa Fortællinger af den virkelige Historie. I. Rauber.	42
Vol. xix, 1807.	43
Hvo har det bedst i det menneskelige Liv, Manden eller Qvinden?	43
Om det qvindelige Kjønns Dannelse.	43

Elisabeth Hill.....	44
Til omhyggelige Fædre og Mødre.....	44
Vol. xx, 1808.....	44
Anekdoter. II.....	44
Ernst og Sophie. Ved deres eneste Barns Liigkiste.....	45
Konen paa de tre og tresindstyve Aar.....	45
Vol. xxi, 1809.....	46
Den bedste Blomst.....	46
Vol. xxii, 1810.....	46
De to Søstre.....	46
Qvinde-Bedrag.....	46
Bønnen.....	47
Vol. xxiii, 1811.....	47
Brudegaven.....	47
Den ældre Frugthandlerske.....	47
Den syge Enke.....	48
Vol. xxiv, 1812.....	48
Gnieren.....	48
Ingen titel.....	48
Endog den største Fare, deeler oprigtig Kierlighed trofast med den Elskte.....	49
Den syge Enke.....	49
Vol. xxv, 1813.....	49
Den syge Enke.....	49
Bertha, eller Belønning for Dyd og Skjønhed, Færdighed og Flid.....	50
Kjerlighed og Moderkjerlighed.....	50
En besynderlig Retssag.....	51
Et besynderligt Møde.....	51
Den blinde Mademoiselle de Salignak.....	51
Vol. xxvii, 1815.....	52
En Dames Klage over Tiden.....	52
Nutidens Bekjendtgjørelse.....	52
Om Ægteskabsskilsmisser.....	52
Den bortstjaalne Ring.....	53
Den farlige Kjerlighedsprøve.....	53
Vol. xxviii, 1816.....	54
Om selskabelige Fornøjelser.....	54
Kærlighed i Graven.....	54
Qvindehjertet.....	54
En ædelmodig Handling.....	55
Adelaide de Tournon.....	55
Vol. xxix, 1817.....	55
Konstnerinden.....	55
Tilfældet.....	56
Sophie von M.... En virkelig Tildragelse under den franske Revolution.....	56
Vol. xxx, 1818.....	57

Skjermbrettet.....	57
Kjerligheds Sejer.....	57
Andrea del Sartos Malerier.....	57
Den engelske Minister Hr. Elliots Ægteskabsskilsmissen.....	58
Vol. xxxi, 1819	58
Kjelling, Kjerling, Kærling.....	58
Therese Aubert.....	58
Anekdoten om Keiserinde Maria Theresia.....	59
Armod og Dyd.....	59
Givtermal ved Vexelbrev.....	59
Leonida.....	60
Vol. xxxii, 1820.....	60
Rapunzel.....	60
Tale i et Pige-Institut paa Hs. Majestæt, Kongens Fødselsdag, den 28de Januar 1820...	61
Enhjørningen. Et orientalsk Eventyr.....	61
Alexis og Prescovia eller Dydens Løn.....	61
Ædelmodighed og Taknemmelighed.....	62
Anecdoter. 3.....	62
Anecdoter. 6.....	62
Anecdoter. 8.....	63
Fejltagelsen.....	63
Strikkepungen.....	63
Stedmoderen.....	64

Introduktion

Borger-Vennen var et af de mest markante danske tidsskrifter i slutningen af det 18. århundrede. Det blev oprettet i 1788 af Det Forenede Understøttelsesselskab og udkom ugentligt frem til 1888. Tidsskriftet fungerede som et centralt debatforum for borgerskabet, hvor politiske og sociale spørgsmål blev diskuteret. Indholdet var dog meget alsidigt og spændte fra dybdegående politiske analyser til folkeviser, anekdoter og brevkasselignende indlæg.

Dette dokument indeholder en samling af de titler fra *Borger-Vennens* publikationer i perioden 1788-1820, som har kvindehistorisk relevans. Det omfatter alt fra kritiske artikler om børneopdragelse og ægteskab til eventyr, fabler og anekdoter med kvindelige karakterer. Udvalgelsen af teksterne til oversigten bygger først og fremmest på, om kvinder diskuteres i teksten, eller om der optræder en central kvindelig karakter. Hver titel er suppleret med et resumé af indholdet. Den tidsmæssige afgrænsning er valgt på baggrund af *Visibility*-projektets tidshorisont, der spænder fra ca. 1400 til 1800.

Borger-Vennen udkom som ugentlige hæfter, der blev samlet i årsbind. I perioden 1788-1820 udkom i alt 32 bind, som alle er gennemgået i forbindelse med udarbejdelsen af denne oversigt. En stor del af teksterne har ikke et forfatternavn tilknyttet, hvilket formentlig skyldes, at de enten er forfattet af tidsskriftets redaktion eller indsendt anonymt. Dette har vanskeliggjort en præcis identifikation af antallet af kvindelige bidragsydere i tidsskriftet. Ved gennemgangen af hæfterne er der kun identificeret to kvindelige afsendere i hele perioden, og begge skrev under pseudonym.

NB: Årstal angiver året for publicering af det hæfte, hvori teksten er trykt, ikke nødvendigvis tekstens ophavsår, da der i visse tilfælde er tale om en genpublicering af en ældre tekst.

De anvendte bind af *Borger-Vennen* kan tilgås via Det Kgl. Bibliotek på Den Sorte Diamant og kan bestilles til læsesalslån [her](#).

Kvindehistorisk oversigt over Borger-Vennen

VOL. I, 1788-1789

At udpille Egensindighed af Børn.

Ukendt forfatter.

En artikel, der beskæftiger sig med de første år af barnets liv og argumenterer for, at det lille barns egensindighed i virkeligheden ikke er udtryk for en bevidst vilje, men snarere for naturlige drifter som sult, træthed og behov for bevægelse. Derfor bør barnet ikke mødes med straf, men med mildhed, forståelse og omsorg. Forfatteren lægger vægt på, at forældrene skal lære at kommunikere med barnet på dets egne præmisser gennem tonefald, mimik og kropssprog. Egensindighed opstår ofte, når barnets fysiske behov ikke bliver mødt, og det er derfor vigtigt at sikre regelmæssighed og tryk i barnets hverdag. Artiklen er skrevet i kønsneutrale vendinger i starten, men bevæger sig hurtigt over i en drengecentreret tilgang.

BORGER-VENNEN, VOL. I, NO. 6, PP. 40-48. 05.09.1788,
NO. 8, PP. 57-63. 19.09.1788.

At udpille Egensindigheden af Barnet fra 5 til 10 år.

Ukendt forfatter.

En artikel, der beskriver barnets udvikling fra fem- til tiårsalderen som en overgangsperiode, hvor barnet begynder at forstå regler og konsekvenser. Det er nu muligt at påvirke barnets vilje og sindelag mere direkte. Egensindighed ses som et udtryk for et dårligt sindelag, som skal forbedres gennem gode vaner, kærlig vejledning og eksemplets magt. Straf bør ikke være hård eller vilkårlig, men retfærdig og forklarende, og altid gives med barnets forståelse for øje. Barnet formes i høj grad af sine forbilleder, og forfatteren understreger, at dårlige eksempler smitter. Forfatteren anbefaler, at børn opdrages i fællesskab med jævnaldrende, da det styrker deres sociale forståelse og giver mulighed for at udvikle et sundt sindelag i samspil med andre. Moderen nævnes som den, der har ansvaret for barnet indtil femårsalderen, og hendes indsats vurderes som afgørende for barnets grundlæggende trivsel og karakter indtil denne alder. Herefter overtager faderen og har opsyn med især barnets fysiske opdragelse. Der er ingen særskilt omtale af pigebørn i denne artikel. Opdragelsesbeskrivelsen er mest rettet mod drenge.

BORGER- VENNEN, VOL. I, NO. 11, PP. 81-86. 10.10.1788,
NO. 12, PP. 89-93. 17.10.1788,
NO. 13, PP. 95-103. 24.10.1788,
NO. 14, PP. 105-109. 31.10.1788.

At danne unge Menneskers Sindelaug fra 10 til 14 Aar.

Ukendt forfatter.

En artikel, der fokuserer på den unge menneskets moralske og intellektuelle udvikling i alderen 10 til 14 år. Det er en periode, hvor barnet er modent nok til at udvikle selvstændig dømmekraft og moralsk forståelse. Opdragelsen skal derfor støtte både forstand og hjerte.

Undervisningen bør være tilpasset den unges evner og interesser, og læreren skal være en engageret og retfærdig vejleder, der formår at vække lysten til at lære og handle rigtigt. Der lægges vægt på, at barnet skal lære at handle ud fra egne overvejelser og ikke blot gentage udenadslære. Den unge skal opmuntres til at tænke selv, tage ansvar og udvikle en indre moral, som kan stå imod verdens fristelser og forvirring. Det fremhæves, at denne alder er særlig gunstig for at danne et varigt og godt sindelag, fordi barnet endnu ikke er præget af kynisme eller forfængelighed. Forfatteren fremhæver desuden, at milde og retfærdige straffe virker bedre end hårdhed, idet straffe skal vække eftertanke, ikke frygt. Forfatteren henvender sig primært til opdragelse af drengebørn.

BORGER-VENNEN, VOL. I, NO. 22, PP. 169-173. 26.12.1788,
NO. 25, PP. 189-197. 16.01.1789,
NO. 26, PP. 199-204. 23.01.1789,
NO. 28, PP. 215-219. 06.02.1789.

Den hellige Catharines Fest i Siena.

Ukendt forfatter.

En kort tekst om den årlige fejring af helgeninden Catharine i Siena. Et broderskab stiftet i hendes ære fejrer helgeninden hvert år på Catharines Dag ved at lade nogen fattige håndværksdøtre klæde sig i hvidt med et slør over hovedet. Efter højmessens bliver pigerne ført i procession gennem byen, hvor mænd, der ønsker en af pigernes hånd, kan række den udvalgte et tørklæde. Hvis hun godtager ham, slår hun en knude på tørklædet, hvis ikke, kysser hun det og giver det tilbage. Det siges, at den hellige Catharine styrer pigernes valg, hvorfor man altid er tilfreds med udkommet.

BORGER-VENNEN, VOL. I, NO. 8, PP. 64. 19.09.1788.

Ingen titel.

Ukendt forfatter.

Iblandt en opremsning af opdagelser og opfindelser fra udlandet beskrives kort, at en kvinde i Wien har præsteret at fremstille et uldtekstil, som er let at bære, og som vand og fugt ikke man gennembrænge. Hendes opfindelse beskrives som et især godt køb for landmanden, og der meddeles også, at der er tale om, at hun vil åbne en fabrik.

BORGER-VENNEN, VOL. I, NO. 10, PP. 76-77. 03.10.1788.

Eksempel på qvindelig Tavshed.

Ukendt forfatter.

Fortælling om en kvinde, der som barn havde fundet en guldskat i jorden under et træ, men havde holdt det hemmeligt i 30 år. Som voksen var hun blevet gift, men hendes mand stod til at miste job, da den mølle han tjente i, skulle sælges. Hun foreslog så, at parret selv kunne købe møllen, og hendes sparsommelighed og klogskab reddede familien, som blev 6000 Livres rige. En moralsk historie om, at kvinder skal undvige "alle Anfægtelser af Sladdre- og Pynte-Syge, af Erobrings- og Rang Syge, som ugigt Pige og som Kone..."

BORGER-VENNEN, VOL. I, NO. 10, PP. 77-78. 03.10.1788.

Exempel paa en yderest tolerant, men tillige særdeles besynderlig Ægteskabs-Contract. En sand archivalisk Anekdote.

Ukendt forfatter.

En kort beskrivelse af ægteskabskontrakten mellem grev Rudolph af Sulz og grevinde Agatha af Hanau. I kontrakten lod Rudolph usædvanligt Agatha beholde sin egen religion. Han selv ville beholde den religion, han var opdraget i, og som han var hengiven. Han skulle angiveligt have sagt, at hvis konen ikke ville i himmelen, så måtte hun jo komme i helvede.

BORGER-VENNEN, VOL.1, NO. 16, PP. 124-125. 14.11.1788.

Character af Charlotta Amalia, Kong Christian den Femtes Gemalinde, en Datter af Landgreven i Hessen-Cassel, Wilhelm III. født 1650, gift med Kronprinds Christian i Nykiøbing 1667, Dronning 1670, døde i Kiøbenhavn 1714. d. 27 Martii.

Ukendt forfatter.

En rosende beretning om dronning Charlotta Amalias liv og de udfordringer, hun mødte som dronning. Hendes største modgang kom af hendes calvinistiske tro, som stod i kontrast til kong Christian 5.s lutherske overbevisning. Kongens strenge lutherske syn prægede hans regering og begrænsede religionsfriheden, men Charlotta Amalia formåede alligevel at lægge grundstenen til den reformerte kirke i Danmark, som hun støttede helhjertet. Hun måtte dog ikke selv deltage i gudstjenesterne, men kunne overvære aftensang i den reformerte kirke. En anden stor udfordring var kongens mor, enkedronning Sophia Amalia, som udøvede stor magt ved hoffet, og som, ifølge forfatteren, stod i vejen for et harmonisk ægteskab. Derudover måtte Charlotta Amalia også finde sig i kongens elskerinde, Sophie Amalia Moth, som blev gjort til grevinde og fik deres uægte børn adlet. På trods af ydmygelserne bevarede dronningen sin værdighed og viste ingen bitterhed udadtil. Hun opdragede parrets syv børn og formåede at give sønnen og kronprinsen Frederik en opdragelse præget af guds frygt og tolerance. Han elskede sin mor og blev en god konge, hvilket tilskrives hendes indflydelse. Også datteren Sophia Hedvig blev en agtværdig kvinde. Artiklen afsluttes med en opfordring til alle danskere om at værdsætte Charlotta Amalias indsats, og til sidst opfordres også alle historieelskere til at skrive ind, hvis de har noget at bidrage til skildringen af dronningen.

BORGER-VENNEN, VOL. I, NO. 19, PP. 145-152. 05.12.1788,
NO. 20, PP. 153-159. 12.12.1788,
NO. 21, PP. 161-164. 19.12.1788.

VOL. II, 1789-1790

Uden titel.

Ukendt forfatter.

En kort fortælling om en kvinde, der fandt ud af, at hendes elsker var hende utro. Så inviterede hun ham på frokost for derunder at fortælle ham, at hun havde forgiftet den chokolade, som de drak sammen. Elskeren blev frygtelig angstfuld og frygtede for sit liv, hvorefter hun afslørede, at hun løj og bare ville advare ham mod at være hende utro igen.

BORGER-VENNEN, VOL. II, NO. 10, PP. 86-87. 02.10.1789.

Indsendt af Selskabets Medlem Herr Secretair Emanuel Balling til Indtrykkelse. Indbydelse. Jeg har forhen i et af vore offentlige Blade yttret det Forsæt, at ville udgive et Maanedsskrift under Titel: Sophie eller den ædle danske og norske Piges Dagbog.

Emanuel Balling.

En indbydelse indsendt til *Borger-Vennen* fra Emanuel Balling, der meddeler, at han har i sinde at udgive et månedsskrift under titlen: *Sophie eller den ædle danske og norske Piges Dagbog*. Tidsskriftet er tiltænkt kvindelige læsere, hvori de skal kunne læse underholdende fortællinger og anekdoter men også lærerige tekster om deres kald indenfor huslighed, økonomi, vindskebelighed og orden. Dette inkluderer også videnskaber, som er relevante for kvinder.

BORGER-VENNEN, VOL. II, NO. 24, PP. 196-198. 08.01.1790.

VOL. III, 1790-1791

Uden titel.

Ukendt forfatter.

En kort vittig anekdote: "En Dame traktered sin kiære Ægtemand ofte med Hug og Slag, og drev det en Dag saa vidt, at Staklen tilsidst saae sig nødt til at krybe under Bordet. Hun befalede ham at krybe frem eller han skulle faae... Jeg vil ikke, svarede han. Hvorfor vil Du ikke? Svar: For at vise Dig, at jeg er Herre i Huset."

BORGER-VENNEN, VOL. III, NO. 7, PP. 52. 10.09.1790.

Uden titel.

Ukendt forfatter.

En lykønskning fra *Borger-Vennen* til kronprins Frederik og prinsesse Marie Sophie Frederikke efter ægteparrets indtog i København.

BORGER-VENNEN, VOL. III, NO. 8, PP. 57-58. 17.09.1790.

Uden titel.

Ukendt forfatter.

En anekdote om to forelskede i Paris, der ikke måtte få hinanden. Pigens fader giftede hende til en anden mand, og hun døde kort efter. Hendes elskede overtalte graveren til at grave hende op, og han tog hende med hjem, varmede hende ved ilden og kyssede liv i hende igen. Parret flygtede til England, men nogen år efter vendte de tilbage til Frankrig for at få udbetalt hendes formue. Hendes første mand mente dog stadig, at hun tilhørte ham, mens den nye mand argumenterede, at hun for ham jo var død. Da det tydede på, at parlamentet ville lade hende tilkomme den første mand, rejste parret tilbage til England. Akterne af den spøjse proces skulle efter sigende stadig findes i parlamentets registraturer.

BORGER-VENNEN, VOL. III, NO. 9, PP. 69-70. 24.09.1790.

Om Abiponerne i Paraguay.

Ukendt forfatter.

En kulturel beskrivelse af et folkefærd i Paraguay. Der nævnes bl.a., at kvinderne ikke tænker på det andet køn før 20års alderen, og at mændene ikke gifter sig, før de er 30. Når en kvinde har født, ligger parret ikke i samme seng i 3 år, fordi hun skal kunne amme barnet i denne periode. Men det keder mændene, hvilket leder til utroskab, og for at forebygge utroskaber dræber mødrene ofte deres børn. Forfatteren beskriver undervejs, hvordan disse skikke afviger fra skikkene i Danmark, hvor man jo har ammer og patteglas mod dette. Pigerne bliver skånedes for barnemordene mere end drenge, fordi pigerne kan sælges til en ventende ægtemand, mens forældrene derimod skal finde drengene en hustru. Af den grund er der flere kvinder end mænd i folkefærdet.

BORGER-VENNEN, VOL. III, NO. 43, PP. 365-368. 20.05.1791.

VOL. IV, 1791-1792

Noget af Moralen om Klædedragt.

Ukendt forfatter.

En artikel, der diskuterer klædedragts betydning som udtryk for karakter og stand i samfundet. Forfatteren advarer mod overdreven pyntesyg og efterligning af højere stænder, som kan føre til gæld, forfængelighed og moralsk forfald. Klædedragten bør være enkel, passende og afspejle beskedenhed og værdighed. Forfatteren kritiserer især kvinders påklædning og mener, at den dydige kvinde bør være blufærdig og enkel i sin fremtoning. Forfatteren peger bl.a. på spartanerinderne som idealer for kvindelig enkelhed og dyd. Artiklen fremhæver, at både mænd og kvinder bør klæde sig med omtanke og respekt for sig selv og samfundet.

BORGER-VENNEN, VOL. IV, NO. 13, PP. 99-103. 25.11.1791.

Om Bordlæsning af Børn.

Ukendt forfatter.

En artikel, der diskuterer, hvordan og hvornår børn bør lære at bede bordbøn. Den advarer mod at lade små børn recitere bønner uden forståelse, da det kan føre til tomme ritualer og mistet mening. I stedet anbefales det, at børn først lærer at bede, når de har en vis forståelse og følelsesmæssig modenhed. Det foreslås, at forældrene selv beder højt med egne ord, så børnene kan lære gennem eksempel og gradvist tage del i bønner.

Et eksempel gives fra en familie, hvor faderen på moderens fødselsdag indfører bordbøn som en meningsfuld praksis. Børnene opfordres til at bede med egne ord, og det beskrives, hvordan dette skaber glæde og samhørighed i familien. Artiklen understreger, at bøn skal komme fra hjertet og ikke være en mekanisk gentagelse af ord, man ikke forstår. Der advares også mod at bruge faste formularer, som børn ikke forstår, og mod at presse dem til at bede, før de er klar. I stedet skal bønnerne være en naturlig del af opdragelsen, der styrker barnets forhold til Gud og til familien.

BORGER-VENNEN, VOL. IV, NO. 14, PP. 106-110. 02.12.1791.

Skrivelse fra en Dame af den store Verden til hendes Veninde på Landet.

Ukendt forfatter.

En tekst, der er skrevet som et brev fra en veninde til en anden. I brevet giver bydamen vejledning til sin veninde fra landet i, hvordan man begår sig i byens selskabsliv. Teksten er ironisk og kritisk og udstiller en overfladisk kultur i byen, hvor det vigtigste er at fremstå som noget, man ikke er. Man skal smigre alle, men aldrig knytte sig for tæt til nogen. Udseende og vittighed vægtes højere end moral og fornuft, og økonomisk ansvarlighed er irrelevant, så længe man kan opretholde en facade.

BORGER-VENNEN, VOL. IV, NO. 24, PP. 186-188. 10.02.1792.

Den velgørende Maskerade.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en velgørende maskerade i Hannover, hvor en mand klædt ud som kapucinermunk samler penge ind til en enke med fem børn, der er efterladt i stor nød efter sin mands død. Hans optræden rører byens borgere, og han samler en betydelig sum ind. Det viser sig senere, at "kapucineren" er en velhavende købmand, der ikke blot har samlet ind, men også har hjulpet enken i gang med en lille forretning og sikret hendes fremtid. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. IV, NO. 25, PP. 194-196. 17.02.1792.

Middel til at gøre Børn mistroiske imod sig.

Ukendt forfatter.

En kort fortælling om en moder, der den 1. april aftaler med en pige og en læredreng, at de ville snøre hendes datter Christiane. De beder hende om at hente lygtemandsfedt hos apotekeren, men hun opdager, at det hele var en aprilsnar. Da hun vender hjem, bliver hun mødt med latter og hån, og Christiane føler sig forrådt og ser på sin mor med foragt. Hun stolede fremover ikke på sin moder. Teksten er gengivet "Efter Salzmann."

BORGER-VENNEN, VOL. IV, NO. 32, PP. 257-258. 06.04.1792.

Brev til Borgervennen om Døttres Opdragelse.

Christopher Kiøbenhavnner.

Et brev fra håndværkeren Christopher, der skriver ind til *Borger-Vennen* om hans kvaler med at styre sine døtres adfærd, siden hans kone døde. Moderen stod for de fire pigers opdragelse, men siden hun gik bort, havde pigernes adfærd været under indflydelse af en ung herre, som de havde logerende i huset. Den unge fyr tog hyppigt pigerne med til skuespil, koncerter og baller i byen. Faderen nægtede ikke i første omgang sine døtre "at føje omkring" i byen, men efterhånden fik pigerne så mange indbydelser, at Christopher ikke vidste, om han længere kunne tillade det. Hans døtre var flittige og flinke, men han frygtede for deres fremtid, når de fyldte deres dage med forlystelser fremfor arbejdsomhed.

BORGER-VENNEN, VOL. IV, NO. 44, PP. 347-353. 29.06.1792.

Svar paa Brevet i forrige No.

Ukendt forfatter.

Et svar fra *Borger-Vennens* redaktion på brevet fra Christopher fra hæfte 44. Redaktionen svarer med stor forståelse og anerkendelse af faderens bekymringer og kærlighed til sine børn. Det understreges, at hans tvivl er velbegrundet, og at mange unge kvinder er kommet galt af sted, fordi de i deres formative år ikke har haft den nødvendige vejledning og grænser. Forældrenes rolle er at være vejledere og beskyttere, og det kræver både kærlighed og fasthed. Borger-Vennen råder faderen til at handle med mildhed, men også med beslutsomhed. Han bør få den unge mand, der bor hos dem og har vakt døtrenes interesse, ud af huset på stille vis. Døtrene bør opdrages til at værdsætte deres stand og finde stolthed i et liv præget af flid, beskedenhed og god moral. Det foreslås, at faderen søger støtte hos en fornuftig ven, som kender familien og kan hjælpe med at føre ændringerne igennem på en hensynsfuld måde. Afslutningsvis opfordres faderen til at skrive igen og fortælle, hvordan det går, så andre kan lære af hans erfaring.

BORGER-VENNEN, VOL. IV, NO. 45, PP. 355-359. 06.07.1792.

VOL. V, 1792-1793

En Betragtning om Klædedragt.

Ukendt forfatter.

En artikel om, hvordan man kunne udbrede tarvelighed i befolkningens klædedragtsvaner. Forfatteren mener, at de luksuslovene er frihedsindskrænkende men også ineffektive til at udbrede tarvelighed, og han taler i stedet for, at man må ændre sæderne. Han mener, at klædedragt ikke burde betragtes som en ligegyldig sag, da folkets påklædning har en indflydelse på fremtiden. Han taler meget imod at klæde sig finere, end man er. Han ser bl.a. laverestående forældre klæde deres børn finere end dem selv for at ophøje familiens status blandt sine naboer og konkurrerer med deres børns stads. Klædedragten er således et væsentligt element af børneopdragelsen. Det har betydning for barnets væsen og videre voksenliv. For sønnerne har det betydning for deres fremtidige arbejdsliv, hvor de vil have tendens til at stræbe efter finere stillinger end egnet til dem, og det vil få negative konsekvenser for landets agerdyrkning og håndværk. For døtre er det lige så vigtigt ikke at klæde sig finere end ens stand, da piger, som kan forvente at blive tjenestepiger, vil få en hård start i tjenestedragten, end dem der er vant til den. Ligeledes vil en ægtemand af hendes lige ikke kunne tillade hende at gå i finere dragter end tilhørende hans stand. En fornuftig mand vil derfor frygte at byde sin hånd til en pige, der pynter sig over sin evne. Han vil enten blive ked af ikke at kunne tilfredsstille hendes ødsle ønsker eller ruinere sig selv, hvis han gør. Artiklen er et opråb til forældre om, at de skal tage påklædning af deres børn meget seriøst. De skal lære deres børn fra de er helt små, at tarvelighed er mere værd end pralende Pynt. Forfatteren kritiserer især, at konfirmationen bliver brugt som anledning til at lade børnene klæde sig pyntet. I kirken er det vigtigt at klæde sig renlig og ordentlig af respekt for sine omgivelser men det inkluderer ikke pragt. Forfatteren foreslår tilmed, at Landhuusholdnings Selskabet belønner brude, der har lavet sin egen bryllupskjole.

BORGER-VENNEN VOL. V, NO. 5, PP. 37-40. 05.10.1792,
NO, 6, PP. 41-46. 12.10.1792.

Biographier over afdøde Medlemmer.

Ukendt forfatter.

En biografisk beskrivelse af Frue Commandeurinde von Lüzow, der var medlem af Det Forenede Understøttelsesselskab. F. 09.04.1719. Hustru til Sø-Capitain Adam Friderick von Lüzow med hvem hun fik 8 børn, hvoraf 5 er gået bort før hende selv. Hun efterlod sig tre børn, hvoraf to sønner beskrives ved navn og stilling, mens datteren noteres uden navn som "een ugift Datter". Døde 20.12.1791.

BORGER-VENNEN VOL. V, NO. 9, PP. 69-70. 02.11.1792.

Uden titel [Brev fra dreng til Borger-Vennen].

Ukendt forfatter.

En dreng skriver ind til Borger-Vennen, fordi han ønsker sig en ny bog, men hans fader prioriterer at bruge sine penge andetsteds. Drengen spørger, om Borger-Vennen vil skrive om nytten ved at give sine børn bøger og anbefale bare en lille, billig bog, som faderen kan købe ham. Drengen skriver forresten, at han vil bede sin mor om at læse tidsskriftet op for faderen, så han er sikker på, at han læser det. Han har desuden også bedt sin moder om retskrivningshjælp for at kunne skrive ind. Borger-Vennen svarer, at læsning er vigtigt for sjælens dannelse og opfordrer forældre til at lade sine børn læse. Han skriver, at døtre af den finere middelklasse læser flere bøger end den "jevnere brave Borgerpige", men som ellers også burde læse. Han mener dog, at visse bøger er mere brugbare for laverestående piger end de rige og vice versa. Forfatteren skriver også, at han for noget tid siden havde afgivet et løfte til læserne om at anbefale nogen bøger, som er passende for fruentimmere, men han nævner ikke bøgerne i artiklen. Til drengen anbefaler han bogen *Samlinger til Kundskabs og Dyds Befordring: Ungdommen Helliget* af Hr P. R. Nyegaard, som udkommer som hæfter hver måned. Den er ikke dyr, og forældre burde sagtens kunne skaffe sine børn den. Ligesom forældre skal give børnenes legeme næring, burde de give deres sjæl næring ved at lade dem læse.

BORGER-VENNEN VOL. V, NO. 10, PP. 74-80. 09.11.1792.

Tanker om Bøgers læsning, især i Barndommen.

Ukendt forfatter.

En artikel, der diskuterer bøgeres rolle i børns opdragelse og dannelse. Forfatteren fremhæver, hvordan tidens idealer har gjort viden mere tilgængelige for almindelige mennesker, og hvordan dette har haft en positiv indflydelse på samfundet. Forfatteren skriver, at børns læsning bør tages alvorligt, og at det ikke er ligegyldigt, hvilke bøger de får i hænderne. Mange bøger kan være skadelige, hvis de ikke passer til barnets alder og forståelse. Forfatteren lægger vægt på, at faderen og moderen har et ansvar for at vælge bøger med omhu, og at forældrene helst selv skal deltage i læsningen. Ved at læse sammen med barnet og tale om indholdet, kan man rette misforståelser, styrke barnets opmærksomhed og gøre læsningen mere meningsfuld. Det er ikke mængden af bøger, der tæller, men kvaliteten og relevansen af dem. Læsning skal ikke blot være underholdning, men et middel til moralsk og intellektuel udvikling.

BORGER-VENNEN, VOL. V, NO. 12, PP. 89-96. 23.11.1792.

Grønlandske Anekdoter.

Paul Egede.

Et uddrag af Paul Egedes sidste *Efterretninger om Grønland*. Heriblandt fortælles om, da Egede mødte nogen kvinder, der pyntede sig med tyrkiske bønner, som de havde fundet i et strandet skib. Egede lærte kvinderne, at bønnerne kunne koges og spises.

BORGER-VENNEN VOL. V, NO 13, PP. 103-104. 30.11.1792.

Et Exempel paa en besynderlig Tørst.

Ukendt forfatter.

En fortælling om pigen Catharine Bonsergent, der i sin barndom havde en ufattelig tørst. Som treårig drak hun to spande vand om dagen. Forældrene prøvede ihærdigt at begrænse hendes drikkevaner, og da hun blev gammel nok flygtede hun til Paris og blev tjenestepige et sted, som var så tilfredse med hendes arbejde, at de gerne så forbi hendes ødsle drikkevaner. Som 22-årig giftede hun sig med en skomager, men han havde svært ved at tjene nok til at købe tilstrækkeligt med vand til Catharine. Hun fik 11 børn men drak endnu mere under barslen. Manden måtte skrabe sne fra taget for at skaffe nok vand til hende. Hun var ellers helt normal, og den eneste forklaring til hendes tørst kunne være, at hun som helt lille nød at drikke vin med sin bedstemor. Teksten kommer fra *Lichtenbergs Taschen-Calender für 1793*.

BORGER-VENNEN, VOL. V, NO. 19, PP. 143-145. 11.01.1793.

Formaninger fra en engelsk Dame af Stand.

Ukendt forfatter.

En tekst fra det 16. århundrede skrevet som et brev fra en ædel og retskaffen kvinde til hendes søn. I brevet deler hun ud af sin visdom og beskriver flere dydige grundsætninger for sønnen, som han skal leve efter. Han skal bl.a. være uskyldig og tilfreds med sin tilstand i livet og omgive sig med retskafne folk. Sønnen har ikke kendt sin fader, og moderen beskriver ham i rosende detaljer som et godt forbillede for sin søn.

BORGER-VENNEN, VOL. V, NO. 20, PP. 151-157. 18.01.1793.

Et Par Ord om Opdragelse.

Ukendt forfatter.

En tekst om børneopdragelse, der starter med at kritisere forældre, der forveksler uddannelse og opdragelse og ikke sørger for deres børns dannelse i hjemmet, når de samtidig går i skole. Denne tendens bekymrer forfatteren, og han mener desuden, at undervisning uden for huset er gavnligt for drengebørn men ikke pigebørn. Hans argument er, at børn skal opdrages med henblik på den stilling, som de i fremtiden forventes at besidde i samfundet. I kvinders tilfælde, skriver forfatteren, er dette en plads i hjemmet og det huslige livs bestyrelse. Når piger blive undervist uden for huset, svækkes deres fornøjelse til hjemmet og det huslige arbejde. Han skriver, at det vil falde pigerne tungt, når de bliver voksne og skal blive hjemme. De vil blive triste og kede sig. Selv en synderlig underholdende mand vil da ikke kunne tilfredsstille hende, og når han forlader hjemmet for forretninger, vil hun kede sig sådan, at hun forlader sit kald i huset og overlader husbestyrelsen til sine tjenestefolk.

BORGER-VENNEN, VOL. V, NO. 21, PP. 159-164. 25.01.1793.

At Haandverksstandens Børns Anbringelse til Studeringer som oftest ikke er velgiort m.m.

Jens Jyde + Ukendt forfatter.

Et brev fra en snedkermester, der fortæller om sine familiekvaler. Han mener selv, at han klarer det godt økonomisk og tilskriver bl.a. forøgelsen af familiens formue til sin hustru, hvis sparsommelighed har hjulpet. Han omtaler sin kone med rosende ord og skriver, at han aldrig har taget nogen vigtige beslutninger uden at høre hendes mening. Han er taknemmelig for sit ægteskab, og som regel er de helt enige. De er imidlertid kommet til en sag, hvor de er urokeligt uenige. Derfor vælger de at overlade beslutningen til Borger-Vennen, som de begge ser op til. Sagen handler om deres søn. Konen ønsker, at drengen skal studere. Forfatteren kommer med en kommentar om, at hun er forfængelig, og han mener selv, at drengen skal blive snedker ligesom ham selv. Han skriver, at han ikke tror drengen er egnet til studie, men at han derimod er god med sine hænder.

Borger-Vennen takker for mandens brev og råder ham til at lade sønnen blive snedker. Selvom skribenten ikke direkte kritiserer moderen, skriver han, at forfængelighed og utilfredshed med sin stand hos forældre ikke må styre valget af deres barns profession. Man skal altid vælge ud fra, hvad barnet er oplagt til, og han roser faderens forsæt. Borger-Vennen skriver, at sønnen fra naturen er valgt til at blive snedker, og han håber, at hans svar kan overbevise Jens' kone. Han mener dog, at selvom sønnen skal have en håndværksprofession, er det en borgerlig pligt også at pleje forstanden, og forældrene skal derfor sørge for, at han også bliver lært i religionen, sædelæren m.m., som står i forbindelse med hans profession.

BORGER-VENNEN, VOL. V, NO. 36, PP. 281-288. 10.05.1793.

Anmærkninger om Fruentimmerets Opdragelse.

Ukendt forfatter.

En artikel, der diskuterer opdragelsen af pigebørn. Forfatteren understreger vigtigheden i, at forældre i opdragelsen af deres piger husker på den stand, som de ved ægteskab vil leve deres liv i. Kvinders kald er som hustruer og mødre, men eftersom de pligter, som følger med dette kald, er forskellige alt efter stand, så må forældrene netop tage hensyn til, hvilken stand de med al sandsynlighed kan få deres datter gift indenfor. For at understrege denne pointe kommer forfatteren med eksempler på, hvordan piger af høj rang og piger fra arbejderklassen opdrages forskelligt, fordi de har forskellige udsigter.

BORGER-VENNEN, VOL. V, NO. 37, PP. 289-295. 17.05.1793.

Forslag til nøiere Overvejelse, angaaende en Forbedring ved den Kongelige Fødsels-Stiftelse her i Staden.

Ukendt forfatter.

Et brev indsendt til tidsskriftet af en studerende ved Fødselsstiftelsen, der foreslår, at de midler, som er blevet skænket til stiftelsen af General-Major Clasen ved hans testamente, burde gå til forskning i at kunne bestemme, hvor langt henne i en graviditet en kvinde er. Det ville, ifølge forfatteren, være gavnligt at kunne bestemme længden af graviditeter både af retsmedicinske årsager, af private årsager for moderen selv, men også for lægerne i deres behandling af de gravide kvinder. Indsenderen foreslår, at man finder fem kvinder, som så snart de mærker symptomer på graviditet, vil indlægge sig på stiftelsen og blive boende dér gennem hele graviditeten, så de forskellige stadier af graviditeten kunne nærstudies.

BORGER-VENNEN, VOL. V, NO. 50, PP. 401-404. 16.08.1793.

Brev fra Anders Sutor om hans Datters Confirmations-Dragt; med Svar.

Anders Sutor + Ukendt forfatter.

Et brev indsendt af skomagermesteren Anders Sutor, der skriver bekymret til *Borger-Vennen* om råd til en familiesag. Hans datter skal konfirmeres til påske, og hans hustru, som han ellers mener er et fornuftigt menneske, insisterer på, at hun skal have en ny hvid taftkjole til lejligheden. Det bekymrer forfatteren, der som flittig læser af *Borger-Vennen* ved, at alle gode borgere burde stræbe efter sparsommelighed og tarvelighed. Selv synes han, at datteren skal nøjes med en kjole af simplere stof, men han kan ikke skifte sin kones mening. Han håber, at *Borger-Vennen* vil vende tilbage med et svar, der kan overbevise konen om, at det ikke er passende for deres stand at bruge midler på så fin en dragt. Forfatteren mener desuden, at konen bliver påvirket af en ældre dame i nabolaget, der sladrer om, hvor fin en kjole justitsrådens datter skal have på til sin konfirmation. Han skriver, at konen er en hyppig læser af tidsskriftet, så han er ikke i tvivl om, at hun vil læse redaktionens svar.

Borger-Vennens svar giver skomageren ret i sine bekymringer og understreger vigtigheden i, at forældre opdrager sine børn til at have orden og renlighed i sin klædedragt og klæde sig i henhold til sin stand. Dette gælder især for døtre, der ikke ville kunne blive en gavnlig og hæderværdig husmoder, hvis hun går op i sladder og pynt.

BORGER-VENNEN, VOL. VI, NO. 33, PP. 278-284. 18.04.1794.

Brev fra Søren Raadvild om Misbrug med Læredrenge ved Professionerne.

Søren Raadvild.

Et brev fra en fader, der klager over håndværkeruddannelsen. Han havde længe skændtes med sin kone om, hvilken profession deres søn skulle sendes i lære som efter sin konfirmation. Konen vil gerne have, at sønnen skal blive lærd, men faderen ender med at sende ham til København for at blive skomager. Forældrene lærer imidlertid, at sønnen bliver sat til at lave en masse andre ærinder som at hente øl og mad i stedet for at blive trænet i skomagerfaget. Det bliver moderen meget ked af at se, og da forældrene en dag ser sønnen komme i et slagsmål, ender de med at tage ham hjem igen. Faderen udtrykker i brevet sin frustration over lærlinges dårlige forhold og håndværkerlaugene, som han mener er forældet og behandler de unge mennesker uretfærdigt. Han underskriver sit brev Søren Raadvild. *Borger-Vennen* svarer Søren i næste hæfte.

BORGER-VENNEN, VOL. VI, NO. 44, PP. 367-372. 04.07.1794.

Hvo intet vover, intet vinder.

Ukendt forfatter.

En fortælling om borgermandskonen Margrethe, som ung havde været i tjeneste hos en rig familie, som var glade for hende, og hun havde gode udsigter. Men hun giftede sig med en elskværdig men uformuende mand, og parret måtte leve af hans beskedne indkomst. Margrethe var ked af familiens slette kår og delte sine sorger med en nabokone, som foreslog hende at prøve lykken i tallotteriet. Nabokonen fortalte, hvordan hun selv havde vundet penge og forbedret sin situation. Margrethe blev fristet, da tanken om at kunne hjælpe sin

familie var tillokkende. Hun vidste dog ikke, at naboens held var vendt, og at hun nu selv levede i skjult nød. Tvivlen nagede Margrethe, men nabokonens ord lokkede hende: "Ei hvad! Hvo intet vover, intet vinder." Hun begyndte at spille og vandt en smule, men aldrig nok til at ændre deres livsvilkår. Alligevel blev hun grebet af spilletrangen og fortsatte i hemmelighed – uden at hendes mand vidste noget. Snart skyldte hun penge til nabokonen. Hun vandt lidt, men aldrig det store. Hun opdagede, at naboen også var i vanskeligheder, men lovede sig selv at stoppe, så snart hun havde vundet nok til at betale sin gæld. Det øjeblik kom aldrig. På nabokonens opfordring pantsatte Margrethe noget stof, hun havde liggende, som egentlig var til klæder til den rige familie, hun tidligere havde tjent. De aftalte, at tøjet kunne indløses igen, når gevinsten kom. Men tiden gik, og familien skulle have deres klæder. Nabokonen tilbød at skaffe stoffet tilbage, men Margrethe vidste ikke, at konen bare havde stjålet noget lignende stof. Margrethe syede klæderne, men snart blev tyveriet opdaget, og nabokonen blev arresteret. Hun udpegede hun Margrethe som medskyldig, og Margrethe blev konfronteret i sit hjem. Overvældet af skam brød hun sammen og døde i dyb fortvivlelse. Hendes mand, knust af sorg, blev syg og endte fortrukket i armod og elendighed. Den rige familie tog ét af børnene til sig, men de øvrige blev forsømt og voksede op i ulykkelige kår. Flere af dem blev selv grebet af spillelidenskab.

BORGER-VENNEN, VOL. VI, NO. 53, PP. 438-444. 05.09.1794,
NO 54, PP. 445-450. 12.09.1794.

Om Ægtestanden.

Ukendt forfatter.

En artikel om ægteskab, der især diskuterer hustruens rolle. Der fremhæves fire centrale karaktertræk, som en mand burde søge i en hustru, og som kvinder burde stræbe efter at besidde: munterhed, klogskab, beskedenhed og fasthed i karakter. En munter hustru er en støtte for manden, når han ønsker opmuntring og beroligelse derhjemme efter at have fuldstændt sine forretninger. At hun skal være klog, betyder ikke, ifølge forfatteren, at hun må involvere sig i sin mands arbejde, men tværtimod lå sådan nysgerrighed i vejen for hendes egen såvel som mandens lykke. En klog kone vil ikke forvirre manden eller forstyrre ham unødvendigt. Hun skal nemlig være beskeden og ikke beskæftige sig med ting, som ikke angår hende, eller hun ikke forstår. Nysgerrighed beskrives på den måde som en svaghed hos kvinder. Hun må ligeledes være eftergiven med hensyn til sin mands fejl og i stedet være føjelig og undgå stridigheder. Kvinder er det svagere køn. En hustru må ikke have et omskifteligt humør. En mand skal kunne forvente at komme hjem til en rolig og munter kone, som han har brug for efter en lang arbejdsdag, medmindre der er en god grund til hendes surhed. Et andet vigtigt punkt er hendes klædedragt. En ordentlig, simpel og anstændig dragt viser respekt overfor sig selv og ikke mindst hendes mand. Det kvindelige køn er skabt til at behage, men det er også dets svaghed, da kvinder har en tendens til at overspendere og gå for meget op i pynt, skriver forfatteren. En klog hustru er derimod sparsommelig og undgår alt overdåd.

BORGER-VENNEN, VOL. VI, NO. 56, PP. 461-468. 25.09.1794,
NO. 57, PP. 469-476. 03.10.1794.

Anekdoter.

Ukendt forfatter.

En kort anekdote om en modetrend blandt franske kvinder omkring år 1575. Kvinderne bar angiveligt spejle på maven.

BORGER-VENNEN, VOL. VI, NO. 59, PP. 499-500. 17.10.1794.

Brev fra Elisa Justitia om Ubilligheden i Dommene som almindelig fældes haardere imod Fruentimre end imod Mandfolk.

Elisa Justitia [pseudonym].

En kvinde, der kalder sig Elisa Justitia, skriver et indlæg til *Borger-Vennen*, hvor hun beder redaktionen undersøge, hvorfor kvinder dømmes hårdere end mænd for samme adfærd. Hun skriver, at hun gerne ser sit brev blive taget op i tidsskriftet, eftersom tidsskriftet sjældent beskæftiger sig med kvindesager, og derfor vil hendes brev vil ikke fremstå overflødigt. I brevet kritiserer hun den udbredte dobbeltmoral i samfundet, hvor kvinder – ligesom de lavere samfundslag mod de højere – ofte bliver dømt hårdere og mere fordømmende end mænd. Hun nævner bl.a., at kvinder beskyldes for at være forfængelige og årsag til overdådighed i moden, men påpeger, at mænd også har fulgt trends som f.eks. store frisurer med pomade og pudder. Hun kalder denne forskelsbehandling for uretfærdig og hyklerisk. Hun fremhæver, hvordan kvinder bliver kritiseret uanset deres opførsel: Er de muntre, kaldes de letlevende; er de stille, kaldes de sære osv. Hun kritiserer også den skæve vurdering af seksuel adfærd, hvor mænds udenomsægteskabelige forhold sjældent skader deres rygte, mens kvinder mister både ære og fremtid. Selv er hun enke fra et lykkeligt ægteskab og mor til en datter, der også er lykkeligt gift, men omkring sig ser hun, hvordan ugifte kvinder mødes med foragt, mens ugifte mænd ikke udsættes for samme sociale stigmatisering. Hun fremhæver bl.a., at kvinder har færre muligheder for at møde potentielle ægtefæller, da de ikke færdes i samme kredse som mænd og ikke selv kan fri. Derfor burde man se med større forståelse på ugifte kvinder. Hun gør det klart, at hendes forsvar for kvinder ikke er et angreb på mænd. Hun ønsker blot ligestilling i vurderingen af kønnene. Hun afslutter med at sige, at hun kunne nævne mange flere eksempler, men håber, at hendes budskab står klart.

Brevet bliver kort besvaret med en bemærkning om, at *Borger-Vennen* vil vende tilbage med et uddybende svar senere.

BORGER-VENNEN, VOL. VI, NO. 68, PP. 571-578. 19.12.1794,
NO. 69, PP. 579-582. 26.12.1794.

VOL. VII, 1795

Hustruens Pligter.

Ukendt forfatter.

En tekst om hustrurollens pligter, forfattet som et brev fra den fiktive kvinde Clementine til hendes veninde Emilie, som netop er blevet gift. Clementine lykønsker hende og giver en række råd om, hvordan man bør opføre sig som hustru. Hun understreger, at Emilie nu skal vie sin energi til at elske sin mand oprigtigt og uafbrudt, da han har valgt hende frem for alle andre. Det er hendes ansvar at gøre ham lykkelig. Clementine fremhæver, at troskab er essentielt, og at utroskab er en afskyelig skændsel, endnu mere for kvinder end for mænd. En god mand vil tage hensyn til sin hustrus natur og kvindelige svagheder, men alligevel er det kvindens pligt at udvise ærbødighed, da manden er familiens overhoved. Kvinden er skabt til at bringe mildhed og glæde, og bør derfor undgå at være hidsig eller følelsesladet, da det strider mod hendes "finere nerver". Clementine råder Emilie til at tage imod sin mand med venlighed og ikke belaste ham med problemer, før han har hvilet efter arbejdet. Venskaber er vigtige, men manden skal være hendes nærmeste ven. Hun skal pleje ham, når han er syg, og finde glæde i hjemmet frem for at søge adspredelse udenfor. Med hensyn til husholdningen lægger Clementine vægt på sparsommelighed og renhed. Hun advarer mod kvinders naturlige hang til pragt og opfordrer Emilie til at elske enkelthed og økonomisk omtanke. Til sidst

råder hun Emilie til at lære sin mands karakter at kende og tilpasse sig den. At være føjelig er en af nøglerne til et harmonisk ægteskab.

BORGER-VENNEN VOL. VII, NO. 23, PP. 187-194. 05.06.1795,
NO. 25, PP. 203-210. 26.06.1795.

Den russiske Kaiserinde Elisabeths hurtige Reise fra Petersborg til Moskow.

Ukendt forfatter.

En kort beskrivelse af kejserinde Elisabeths vanlige rejse mellem de to byer Skt. Petersborg og Moskva. Om vinteren blev rejsen gjort på lidt over 48 timer. Hun rejste i en slædevogn med ovn og spillebord, der blev trukket af 12 heste. Omvekslingen af heste gik hurtigt, og hele vejen var lyst op af brændende tøjretønder.

BORGER-VENNEN, VOL. VII, NO. 30, PP. 246-247. 31.07.1795.

Lykkens Afvexlinger.

Ukendt forfatter.

En historisk fortælling om Athenais, der blev kejserinde Eudocia. Athenais voksede op i Athen som datter af filosofen Leontius, der opdragede hende med de gamle grækere religion og videnskaber. Efter faderens død flygtede hun fra sine brødre og rejste til Konstantinopel. Her mødte hun kejser Theodosius II's søster, Pulcheria, som arrangerede et ægteskab mellem Athenais og kejseren. Ved brylluppet i år 421 konverterede Athenais til kristendommen og fik navnet Eudocia. Hun blev dog først kejserinde, da hun fødte en datter. Som kejserinde tilgav hun sine brødre og gjorde dem til konsuler. Hun dyrkede kunst, videnskab og skrev poesi. Senere rejste hun på pilgrimsfærd til Jerusalem, men blev grebet af ambition og ønskede mere magt, hvilket førte til konflikt med Pulcheria. Hun mistede kejserens gunst og trak sig tilbage til Jerusalem. Her blev to af hendes tjenere myrdet, og som hævn fik hun deres bøddel henrettet, hvilket førte til, at hun blev frataget sin titel. Hun levede sine sidste 16 år i landflygtighed og døde som 67-årig.

BORGER-VENNEN, VOL. VII, NO. 35, PP. 283-288. 04.09.1795.

Om Tilløbet ved en Mordbrænders Henrettelse.

Eiron.

En læser skriver ind til *Borger-Vennen* for at diskutere en sag, han har læst i tidsskriftet *Tilskuere*. Her havde en anden forfatter dybt kritiseret de mennesker, der var dukket op for at se henrettelsen af en mordbrænder. Læseren var selv en af tilskuere og skulle til at skrive ind til sit forsvar, men forfatteren har i et nyt blad tilgivet de mandlige tilskuere ved henrettelsen. Læseren vælger så alligevel at skrive ind, fordi han synes, det er uretfærdigt kun at tilgive mændene og ikke kvinderne iblandt publikum. Nysgerrighed er en naturlig del af den kvindelige karakter, men er det ikke den samme nysgerrighed, spørger han, som også driver mandsfolk ud til henrettelsen? Forfatter betegner sig som Eiron.

BORGER-VENNEN, VOL. VII, NO. 39, PP. 316-317. 02.10.1795.

Historien om Bryllupskrandse og Bruderinge.

Ukendt forfatter.

En tekst om den historiske brug af bryllupskranser og bruderinge fra oldtiden og frem. I antikken bar både brud og brudgom kranser ved bryllupper som symbol på fuldendelse. I det gamle Grækenland var det skik, at moderen hængte en krans på døren ved fødslen af sit første barn. Kransen var lavet af olivengrene ved en dreng og af linned ved en pige, som symbol på kvindelige dyder. Selvom kristne oprindeligt betragtede kranser som en hedensk skik, blev de senere almindelige ved kristne bryllupper. Brugen af ringe har også rødder i oldtiden. I romertiden var guldringe et udmærkelstegn for riddere og senatorer. Kvinder, som ikke måtte bære guld, begyndte i stedet at bære sølvringe. Oprindeligt havde ringen en praktisk funktion som signatur eller segl, og blev senere brugt som forlovelsespant - et symbol på en urokkelig aftale, dog uden at være en del af vielsesritualet. Først senere blev ringen en del af selve vielsen. Hvilken hånd ringen bæres på, varierer fra land til land.

BORGER-VENNEN, VOL. VIII, NO. 8, PP. 58-64. 19.02.1796.

Noget om Moden.

Ukendt forfatter.

En artikel, der diskuterer modens indflydelse i samfundet. Forfatteren kritiserer de overdådige tendenser blandt folks påklædning, og det ødsle forbrug, der følger med. Forfatteren beskriver, at moden ofte bliver omtalt som en usynlig kraft, en guddom, der magtfuldt dikterer folks handlinger. Han skriver, at moden har en magtfuld magtfulde evne til konstant at forandre sig, hvilket gør den ukontrollerbar og umættelig. Folk adlyder modens bud religiøst og uden ræsonnement. Undervejs i artiklen bevæger han sig væk fra den kønsneutrale tiltale og omtaler moden som en gudinde. Han kritiserer specifikke modetendenser men mere kvinders end mænds. Bl.a. kvinders højhælede sko, fiskebensskørter og mavepuder nævner han som eksempler på, hvor ufornuftig modens befalinger er. Men det gælder ikke kun klædedragten men også i arkitekturen, møblement, kropsfigur m.m. Moden påvirker menneskers handle- såvel som tænke måde, hvilket ifølge forfatteren er modens farligste egenskab.

BORGER-VENNEN, VOL. VIII, NO. 11, PP. 84-88. 11.03.1796,
NO. 12, PP. 89-96. 18.05.1796,
NO. 14, PP. 106-112. 01.04.1796.

Toilet-Skikke og Damernes Pynt i det gamle Rom.

Ukendt forfatter.

En artikel, der beskriver hygiejnevaneerne blandt kvinder i det gamle Rom, og hvordan de gik klædt og udsmykkede sig. Kvinderne bliver beskrevet som meget yndige men også forfængelige. De romerske kvinder gik meget op i pomp og pragt og havde slavinder til at hjælpe dem med at pynte sig. Forfatteren beskriver i detaljer, hvilke redskaber kvinderne brugte, hvordan de satte deres hår, og hvordan deres klæder så ud.

BORGER-VENNEN, VOL. VIII, NO. 30, PP. 238-240. 22.07.1796.

En Moders Skrivelse om sine Børns Pynt.

Justus Möser.

En tekst skrevet fra en moders perspektiv. I teksten beskriver hun sine kvaler med at klæde sine børn efter de borgerlige værdier om tarvelighed. Hun fortæller, at hun siden sin bryllupsdag ikke har erhvervet sig nye klæder, og at hun endda har omsyet noget af sit pigestads til sine børn. Alligevel har hun svært ved at skaffe nok tøj til børnene. Problemet er især hendes piger. Når de kommer hjem fra selskaber, ønsker de sig nye klæder, smykker og pyntegenstande, og det er dyrt for moderen. Hun kritiserer tiderne, og mener ikke, at man værdsætter genstande i samme grad som førhen. Ubetænksom ødselhed er i stedet blevet normalen. Teksten er en oversættelse af et uddrag fra den tyske *Patriotische Phantasien* af Justus Möser.

BORGER-VENNEN, VOL. VIII, NO. 38, PP. 297-299. 16.09.1796.

VOL. IX, 1797

Borgervennens Nytårs-Ønsker.

Ukendt forfatter.

Borger-Vennen trykte årligt nytårsønsker, der efter kongen og kronprinsen henholdsvis gik ud til forskellige mandlige erhvervsgrupper såsom soldaten og bondemanden men til sidst også til landets kvinder, der blev repræsenteret ved ønskerne i rollen som hustru. For hustruen ønskede *Borger-Vennen*:

Vær troe i dit værdige Kald,
Vær øm over Ægtemands Ære;
Advar ham med Blidheds mod Fald
Og Dyd du med Venlighed lære.
Dit Øie ham tilsmile Trøst,
Naar Sorger hans Hierte nedtrykke,
Da skal han med Mod og med Lyst,
Betrygge din huslige Lykke.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 1, PP. 2-5. 06.01.1797.

Brev fra Jørgen Ledig, som skriver ind.

Jørgen Ledig + Ukendt forfatter.

Et brev fra en borgermand, der er frustreret over sin families tilværelse. I brevet beskriver han sin og familiens tilværelse som præget af kedsomhed og utilfredshed, trods økonomisk tryghed og adgang til fornøjelser. Hans kone og døtre lever i overflod, men virker aldrig glade. I kontrast beskriver han sønnen Christian, som har valgt et håndværk, der arbejder flittigt og er glad og tilfreds. Faderen undrer sig over, hvorfor de, der har mest fritid og fornøjelser, er mindst lykkelige. Han beder *Borger-Vennen* om en forklaring og underskriver brevet Jørgen Ledig. *Borger-Vennen* giver Jørgen et kort svar: "Müssig gehn, wenn man's nicht recht versteht. Ist schwerer als man denken solte."

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 13, PP. 100-104. 31.03.1797.

Klager over tidernes lejlighed.

Ukendt forfatter.

En satirisk refleksion over, hvorfor så mange mennesker klager over livet og tiden, de lever i. Forfatteren mener, at sådan utilfredshed ofte ikke skyldes ydre forhold, men menneskers egne urealistiske forventninger, forfængelighed og mangel på mening. Gennem en række eksempler illustrerer forfatteren, hvordan folk søger lykke i fornøjelser, status eller andres anerkendelse, men ender skuffede. Han fortæller bl.a. om en kvinde, der farer fra koncert til selskab og bal, men som aldrig bliver tilfreds, fordi hendes eneste mål er at tiltrække opmærksomhed. Han beskriver også en anden kvinde, Frue Ponto, der kun finder fornøjelse i kortspil og bliver dybt frustreret, når hun taber. Forfatteren konkluderer til sidst, at det ikke er verden, der er en "jammerdal", men menneskets egne fejlslagne forventninger og manglende evne til at finde glæde i pligt, arbejde og indre ro.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 14, PP. 105-112. 07.04.1797,
NO. 15, PP. 113-115. 14.04.1797.

Pleieforældrene.

Ukendt forfatter.

En anekdote skrevet af en mand om engang, da han sammen med sin kone tilbage i 1787 fandt en lille pige besvimet på deres køkkentrappe. Efter de havde givet hende noget mad og drikke, fortalte hun, at hun var et kassebarn, der var vokset op hos et ægtepar på landet. Men nu boede hun i byen hos sin biologiske mor, som havde sendt hende ud at tigge. Pigen var ikke glad for sine moder, og hendes biologiske fader ville ikke have noget med hende at gøre. Men hun elskede sin plejeforældre og plejebestefar, der ikke ønskede hun skulle til byen, og pigen ville så gerne hjem til landet. Parret, der fandt hende på køkkentrappen, kontaktede hendes plejeforældre, efter at have spurgt hendes biologiske moder og fader, der ikke ville have hende igen. Plejeforældrene var arme husmænd og havde selv mange børn at se efter, men ville gerne tage hende ind tilbage. Forfatteren skriver, at han beundrede husmandsfamiliens kærlighed for den lille pige. De så hende ikke som en byrde, og de kom jævnlige forbi ham og hans kone med en takkegave for at have bragt pigen tilbage til dem.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 17, PP. 133-136. 28.04.1797.

Promemoria fra *n *h *g. i Anledn. af Anekd. i No 17. m. v.

Ukendt forfatter.

Borger-Vennens administration har modtaget et brev fra en læser, der skriver mht. anekdoten om plejeforældrene fra hæfte 17 med et ønske om at donere dem 1 rigsdaler til den ukendte plejefamilie. Samtidig vil læseren gerne opfordre til at lave en indsamling på op til 20 rigsdaler til plejeparret for deres godhed. Hvis indsamlingen når højere end 20, forslår læseren, at de ekstra penge deles mellem plejeforældrene og pigen, der ifølge ham må "have en god Karakter", siden hun elskes så højt. Redaktionen tilføjer, at de har sendt hans rigsdaler til præsten i byen og roser læserens gavmildhed og gode hjerte, men de frygter for konsekvenserne ved at lave så stor offentlig indsamling til familien, da det kan skabe misundelse hos andre og medføre at flere vil skrive ind med samme anmodning af vindelyst og forfængelighed og uden samme gode intentioner. Derfor mener redaktionen, at læserens egen gode gerning er den bedste vej for at belønne familiens godhed. Opfølgende har redaktionen fundet ud af flere detaljer om pigens liv, som bliver meddelt.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 20, PP. 153-156. 19.05.1797

Mere i Anledn. af Anekd. i No. 17 med Promemor. frag.

Ukendt forfatter.

Borger-Vennen meddeler, at præsten har vendt tilbage mht. sagen om plejefamilien. Præsten skriver, at plejemoderen blev meget rørt og takkede læseren, men at hun ikke ville tage imod rigsdaleren selv, men derimod give den til pigen. Præsten selv valgte også at lægge en rigsdaler til pigens gave. Derudover beretter landsbyens møller, som pigen nu er i tjeneste hos, også rosende ord om pigens karakter. Efterfølgende har administrationen også fået endnu et brev i hænde fra en læser, der ønsker at donere 2 rigsdaler samt en bog til familien. De har sendt donationen til præsten.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 22, 169-171. 02.06.1797.

Imod Anekd. i No. 17. (Indsendt).

Ukendt forfatter.

Et kritisk brev indsendt af en læser angående anekdoten om plejefamilien. Undervejs har *Borger-Vennen* skrevet fodnoter, hvor redaktionen har ment det nødvendigt at kommentere på brevet. Forfatteren anerkender rosen og hæderen, som historien har fået, men skribenten undrer sig over, hvorfor den oprindelige skribent har valgt ikke at dele navnene på familien og deres bosted, og hvorfor det tog ham så længe at dele historien. Desuden synes forfatteren, at anekdotskribenten overfortolker historien, når han skriver, at det er et bevis på, at forladte børn ikke altid kommer i dårlige hænder, og at bønder ikke er en fordærvet menneskeklasse. *Borger-Vennen* tager anekdotskribenten til forsvar i fodnoterne.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 25, PP. 193-200. 23.06.1797.

De Gamles og især Romerindernes Haarprydelse.

Ukendt forfatter.

En kulturhistorisk beskrivelse af hårmoden i det antikke Rom. Artiklen beskriver bl.a., at mænd bar håret kort og simpelt, mens det blev anset som feminint og mistænkeligt at lade sig frisere. Kvinderne derimod udviklede mere og mere overdådige frisurer. De brugte hårfarvning, guldstøv, parykker og pynt for at signalere status og skønhed.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 21, PP. 167-168. 26.05.1797,
NO. 22, PP. 171-176. 02.06.1797.

Flittighed.

“P.”

En artikel om begrebet flittigheds moralske, sociale og praktiske betydning. Forfatteren understreger, at flid kun er værdifuld, når den fører til noget godt og nyttigt og ikke bare er meningsløs travlhed. Han påpeger, at man ikke bør arbejde med det, man ikke duer til, og at det er uretfærdigt, når dårlige håndværkere tager arbejde fra dygtige. Flid uden evne kan være skadelig, og det er bedre at lade være end at gøre noget dårligt. Forfatteren kritiserer også overfladisk og forfængelig flid, såsom når rige bruger deres tid på unyttige sysler, eller når kvinder bruger overdreven energi på hjemmelavet tøj og pynt. Især kvinders flittighed kritiseres stærkt af forfatteren. Han mener, at kvinders flid burde rettes mod at holde et rent og ordentligt hus samt på børneopdragelse. Han bemærker en problematisk stigning indenfor

hjemmeproduktion af tekstiler udført af borgerkvinder. Forfatteren kalder denne tendens for en udbredt "manufacturmani", og kritiserer kvinderne for at bruge tid og ressourcer på at fremstille dårlige produkter, som kunne være købt billigere og bedre hos professionelle.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 26, PP. 204-208. 30.06.1797,
NO. 27, PP. 209-216. 07.07.1797,
NO. 28, PP. 217-227. 15.07.1797,
NO. 29, PP. 225-232. 21.07.1797.

I Anledning af den af P. i Borgervennen No. 29 fremsatte Afhandling om Flittighed.

Nichtfaul.

Et brev fra en kvinde, der kritiserer Hr. Ps artikel om flittighed fra hæfte 26-29. Forfatterinden forsvarer kvinders engagement i tekstilarbejde som flittigt hjemmearbejde. Forfatterinden mener ikke, at kvinders håndværksarbejde er til nogen skade. Tværtimod viser det forstand, at kvinder ønsker at bespare sin ægtemand udgiften at gå til kræmmeren. Hr. P. skrev, at kvindeligt manufakturarbejde kun bør udføres af enker eller ugifte tjenestepiger, men til dette skriver forfatterinden, at det ikke kun ville frarøve de velhavende hustruer muligheden for at gøre sig produktive og aflaste familiens økonomi men også ville skade de laverestående borgerkvinder, der var afhængige af det ekstra arbejde. Forfatterinden skriver, at hun ikke selv er gift, men at hun er vokset op i et hjem, hvor hendes moders praktiske arbejde blev værdsat, og hun har set på første hånd, hvordan en husmoders manufakturarbejde kunne bidrage positivt til familien. Hun skriver, at flid bør vurderes i hver sin kontekst, og at det er uretfærdigt at dømme kvinder, der arbejder med husflid, som dovne eller ufornuftige. Som et symbolsk punktum signerer den anonyme forfatterinde sit indlæg med navnet "Nichtfaul".

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 32, PP. 249-255. 11.08.1797.

Den moderlige Opdragelse.

Ukendt forfatter.

En artikel om moderens rolle i børneopdragelsen. Forfatteren fremhæver moderens afgørende betydning for børns moralske og følelsesmæssige dannelse. Det er moderen, der fra fødslen har barnet under sin daglige omsorg, og derfor er det hendes eksempel, der former barnets karakter. Faderen er ofte fraværende, og uden moderens daglige påvirkning vil barnets udvikling lide. Hvis moderen selv er præget af dårlige egenskaber såsom dovenskab, forfængelighed, misundelse, sladder eller uretfærdighed vil disse træk smitte af på børnene.

Artiklen gennemgår en række kvindetyper, der på forskellig vis svigter deres opdragende ansvar, og viser hvordan deres fejl videreføres til næste generation. Forfatteren skriver, at overdreven selskabelighed og flid hos en moder kan forsømme børnene. En mor, der prioriterer teater, bal og spil, overlader børnene til tjenestefolk og mister indflydelse på deres moralske udvikling. Men også den mor, der er så optaget af husarbejde og håndarbejde, at hun ikke har tid til sine børn, svigter sit ansvar. Forfatteren afslutter med en appel til kvinder om at tage deres opdragende rolle alvorligt. En kvinde, der har dannet sit sind og hjerte, men ikke kan brodere eller væve, er en bedre moder end én, der har fyldt huset med hjemmelavede tekstiler, men forsømt sine børns opdragelse.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 35, PP. 272-280. 01.09.1797,
NO. 36, PP. 281-287. 08.09.1797.

Tjenestepigerne.

Ukendt forfatter.

En artikel om den udbredte klage over tjenestefolk, især tjenestepiger. Forfatteren anerkender, at mange tjenestepiger er dovne, utro eller grove, men understreger, at skylden ikke altid ligger hos dem alene. Ofte er det husmoderens egen opførsel, der fordærver pigerne ved f.eks. at behandle dem som trælle, kræve for meget arbejde og betale dem for lidt. Men også gode og retfærdige husmødre lider tilsyneladende under dårlige tjenestepiger. Det er en stor belastning for en husmoder, der i forvejen har ansvar for børn, økonomi og husholdning, at skulle kæmpe med en ulydig eller uærlig pige. Det skaber bitterhed og uro i hjemmet, og kan føre til, at husmoderen mister lusten til at være hjemme og i stedet søger fred udenfor hjemmet. Forfatter anerkender hjælpeinitiativer, som f.eks. en forening i København, der belønner piger, som har tjent længe i samme husstand. Forfatteren foreslår også, at man i stedet bør være ærlig i de skudsmål, man giver tjenestepiger, når de forlader en plads. Alt for ofte får de et pænt skudsmål af medlidenhed eller konfliktskyhed, og dermed bliver næste husstand bedraget. Forfatteren mener, at det hellere er bedre at skrive sandheden, hvis en pige er doven, uærlig eller grov, så andre kan tage deres forholdsregler.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 37, PP. 288-296. 15.09.1797.

Brev til Borgerv. i Andledn. af Nichtfauls Promem. i No. 32.

Ukendt forfatter.

Et brev fra en læser, der har læst diskussionen om flittighed mellem Hr. P og Nichtfaul. Forfatteren afslører, at han faktisk kender den anonyme forfatterinde, som ifølge ham hedder Marthe, og han mener, at hendes indlæg gav et misvisende billede af hendes opvækst. Han roser Marthes moders flittige egenskaber men skriver, at moderens intention altid var, at hendes døtre skulle anvende deres færdigheder sekundært til deres pligter som hustru. Altså skulle deres flid indenfor maufakturarbejde ikke overskygge læren af de egenskaber, som almindeligvis kræves af kvinder. Forfatteren mente, at Marthe havde misforstået den retskafne mening med moderens flittighedslære, og at hun tilmed var blevet forledt af sin faster, som hun havde boet med siden moderens død. Fasteren havde nemlig givet Marthe manufakturedskaber til at kunne spinde, væve og farve, og pigen har nu bildt sig ind, at hendes arbejde er af god kvalitet. Samtidig skriver han, at Marthe skandaløst engang har brudt to forlovelser, fordi hun ikke ville opgive sit væverarbejde, som forfatteren pointerer, ville have kostet en ægteemand dyrt at understøtte. Ingen har siden friet til hende, og forfatteren prøver med sin udlevering af Marthe at vise, hvor galt det kan gå, hvis man svigter sit rette kald som kvinde. Han skriver, at hun ellers er mere end almindelig smuk, munter og meget fornuftig i alle andre foretagender. Men så længe "Manufacturdiævelen" besidder hende, mener han ikke, at en fornuftig mand vil tage hende til hustru.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 39, PP. 305-312. 30.09.1797,
NO. 40, PP. 313-320. 06.10.1797.

Et Sted om Opdragelsen

Christen Pedersen.

Et uddrag fra Christen Pedersens *Bog om Skolegang* fra 1531, der diskuterer børns opdragelse og uddannelse med stor alvor. Pedersen kritiserer, at børn og unge bruger for meget tid på leg og dans, mens de forsømmes i deres intellektuelle og moralske dannelse. Han argumenterer for, at både drenge og piger bør lære meget mere end blot latin og religion. De

bør også undervises i sprog, musik, matematik, geometri, astronomi, navigation og praktiske færdigheder som regning og måling. Han foreslår, at piger bør gå i skole hos en god kvinde eller jomfru og lære det, der passer til deres køn og fremtidige rolle. Pedersen fremhæver, at det er muligt at kombinere boglig lærdom med praktiske færdigheder, og at dette vil gavne både børn og samfund. Teksten afsluttes med en refleksion over, hvor fremsynet Pedersen var.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 42, PP. 334-336, 21.10.1787,
NO. 43, PP. 338-344. 27.10.1797.

Den kiække Fiskerpige.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en fattig tysk fiskerpige, der hjalp med at redde folk op af vandet, efter skib var sunket under en storm i Donau-floden. I en lille båd sejlede hun ud på floden, og folk i vandet klamrede sig til hendes båd så meget, at den kæntrede. Så svømmede den brave pige til land og hentede en større båd og sejlede ud igen og redede over 20 mennesker. Fortællingen er noteret som en oversættelse, men ellers er ingen information givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. IX, NO. 50, 399-400. 15.12.1797.

VOL. X, 1798

Borgervennens Nytårs-Ønsker.

Ukendt forfatter.

Borger-Vennen trykte årligt nytårsønsker, der efter kongen og kronprinsen henholdsvis gik ud til forskellige mandlige erhvervsgrupper såsom soldaten og bondemanden men til sidst også til landets kvinder, der blev repræsenteret ved ønskerne i rollen som hustru. For hustruen ønskede *Borger-Vennen*:

Vær troe i dit værdige Kald,
Vær øm over Ægtemands Ære;
Advar ham med Blidheds mod Fald
Og Dyd du med Venlighed lære.
Dit Øie ham tilsmile Trøst,
Naar Sorger hans Hierte nedtrykke,
Da skal han med Mod og med Lyst,
Betrygge din huslige Lykke.

BORGER-VENNEN, VOL. X, NO. 1, PP. 2-5. 05.01.1798.

Redningen.

Ukendt forfatter.

Et brev fra en mand til sin svoger, hvori han fortæller om, hvordan han har vendt sin økonomiske situation til det bedre. For ti år siden var han og hans kone i en økonomisk krise, men han skriver, at deres armod var selvforskyldt. Fortælleren beskriver, hvordan han og hans hustru tidligere deltog i selskabsliv, teater, klubber og havde flere tjenestefolk. Men

så ændrede parret deres livsstil radikalt. Hustruen trak sig tilbage fra det sociale liv og fokuserede på husholdningen og børnenes opdragelse og sørgede for selv at fikse børnenes tøj fremfor at købe nyt. Fortælleren selv begyndte at arbejde mere disciplineret og struktureret, og de afskedigede tjenestefolk og flyttede til en billigere bolig. Forfatteren roser sin kones stærke karakter og skriver, at hun holdt ud som en heltinde. Parret lærte at sætte pris på enkle glæder frem for overfladisk selskabelighed.

BORGER-VENNEN, VOL. X, NO. 2, PP. 12-16. 12.01.1798,
NO. 3, PP. 17-21. 19.01.1798.

Et Brev fra Benjamin Franklin til John Alleyne Esq., angaaende Ægteskab mellem unge Personer.

Benjamin Franklin.

Et brev fra B. Franklin til den unge John Alleyne fra 09.08.1768. Alleyne var på det tidspunkt for nylig blevet gift og tilsyneladende blevet kritiseret for at være ung ved giftermålet, hvilket han havde delt med Franklin. I brevet giver Franklin ham råd om ægteskab og argumenterer for, at det er bedst at gifte sig i en ung alder. Han mener, at unge ægtefolk lettere tilpasser sig hinanden, og at ægteskab bringer stabilitet, lykke og ansvar. Franklin fremhæver fordelene ved at dele livet med en partner, både følelsesmæssigt og praktisk, og understreger vigtigheden af respekt, kærlighed og omtanke i et godt ægteskab.

BORGER-VENNEN, VOL. X, NO. 31, PP. 244-247. 03.08.1798.

Den velgiørende Maskerade.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en velgiørende maskerade i Hannover, hvor en mand klædt ud som kapuciner munk samler penge ind til en enke med fem børn, der er efterladt i stor nød efter sin mands død. Hans optræden rører byens borgere, og han samler en betydelig sum ind. Det viser sig senere, at "kapucineren" er en velhavende købmand, der ikke blot har samlet ind, men også har hjulpet enken i gang med en lille forretning og sikret hendes fremtid. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. X, NO. 42, PP. 332-336. 19.10.1798.

VOL. XI, 1799

Over det fjerde Bud - betragtet i omvendt Forhold.

Ukendt forfatter.

En tekst, der diskuterer det fjerde bud og vender det på hovedet og spørger, hvad forældre skylder deres børn. Han kritiserer det traditionelle bud – "Du skal ære din fader og din moder" – for at være ensidigt og ufuldstændigt. Det burde også lyde: "Og din fader og din moder skal ære dig." Mange forældre fortjener ikke deres børns ære, fordi de har forsømt deres ansvar for opdragelse og omsorg. Ægte respekt må fortjenes, ikke kræves, og hvis forældre handler kærligt og retfærdigt, vil børnene naturligt gengælde det. Forfatteren beskriver børn som Guds gave, og forældre bør tage ansvar for både deres fysiske og

moralske udvikling. Forfatteren kritiserer ligegyldighed og voldelig opdragelse og fremhæver, at børn lærer mest af forældrenes eksempel. Han advarer også mod dårlige tjenestefolk og omgangskredse, som kan skade børns udvikling. Teksten er en oversættelse, der stammer fra *Briefe über die wichtigsten Gegenstände der Menschheit*, 4 Th.

BORGER-VENNEN, VOL. XI, NO. 11, PP. 81-88. 15.03.1799,
NO. 12, PP. 91-96. 22.03.1799,
NO. 13, PP. 99-104. 29.03.1799,
NO. 14, PP. 105-110. 05.04.1799.

De to Søstre.

Ukendt forfatter.

En fortælling om de to søstre Aurelie og Sophie. Først beskrives Sophie, der fra barnsben blev beundret af alle for sin skønhed, men som følge fik en forfængelig og ufornuftig personlighed. Hun giftede sig med en rig men afskyelig mand, som hun senere skilte sig skandaløst fra, og til sidst “nedsank [hun] til en Elendighed der hastig endte hendes Livs Dage.” Aurelie så derimod “almindelig ud” og blev derfor opdraget til mere beskedne udsigter. Hun brugte sin tid på huslige sysler samt på at læse bøger, hvilket gav hende en god forstand og en ydmyg personlighed. Modsat sin søster tiltrak Aurelie derfor fornuftige mænd, og hun endte i et lykkeligt ægteskab. Aurelie forstod at være en god hustru for sin mand og arbejdede for “deres fælles bedste”, og parrets lykke og formue voksede som resultat af deres gode karakterer. Teksten er noteret som en oversættelse fra engelsk, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XI, NO. 18, PP. 137-141. 03.05.1799.

Om Præmie- og Understøttelses-Selskabet for troe Tjenestetyende.

Ukendt forfatter.

En artikel, der beskriver Præmie- og Understøttelses-Selskabet for troe Tjenestetyende, der blev oprettet af Hr. Karlebye. Formålet med selskabet er at støtte københavnske tjenestepiger, der har været trofaste i samme tjeneste i mindst otte år. Selskabet blev grundlagt som svar på samtidens klager over tjenestefolks – især tjenestepigers – opførsel, som ofte blev beskrevet som umoralsk og upålidelig. Formålet var at belønne god opførsel, troskab og sædelighed med pengebelønninger, og dermed motivere pigerne til at blive i deres stillinger og forbedre deres moral. Forfatteren argumenterer for, at selvom pigernes motivation til så er økonomisk og ikke moralsk, er god opførsel stadig bedre end “liderlighed og lumpenhed”. Præmierne er på omkring 25 rigsdaler, hvilket er det dobbelte af en tjenestepiges årsløn. Pengene skal gå til pigernes brudeudstyr, da de fleste pigers mål er at blive gift, men de har svært ved at spare op til det. Skribenten opremser i sin artikel samtlige præmier, som selskabet har uddelt siden dens oprettelse i 1787. I artiklen står navnene på 47 tjenestepiger med størrelsen på den præmie, de har fået, samt begrundelse herfor, og hvorvidt det har lykkedes pigerne at blive gift siden – det er langt de fleste, hvilket forfatteren bruger som tegn på selskabets succes. Man skal dog være under 38 år for at modtage en sådan udstyrspræmie, da ældre kvinder blev anset for at være for gamle til at indgå frugtbare ægteskaber. For at belønne disse tyende uddeler selskabet også mindre gaver til ældre tjenestefolk. Forfatteren skriver, at selskabet i 1799 havde kun 147 medlemmer, selvom der var omkring 1600 familier i København med tjenestepiger, og mindst halvdelen af disse familier klagede over dem. Artiklen er et opråb om, at læserne skal melde sig ind. Det koster kun 1 rigsdaler pr. familie i årligt kontingent at være medlem, og forfatteren påpeger

selskabets sociale gavn og håber at flere vil melde sig ind. Med flere medlemmer kunne man hjælpe flere piger og samtidig sikre mere stabilt og moralsk tjenestefolk for familierne.

BORGER-VENNEN, VOL. XI, NO. 19, PP. 145-152. 10.05.1799,
NO. 20, PP. 153-160. 17.05.1799,
NO. 21, PP. 161-168. 24.05.1799,
NO. 22, PP. 173-175. 31.05.1799.

Et Par Ord om Folkesange - og et Par til Prøve.

Ukendt forfatter.

En medstifter og tilsynsmand ved en pigeskole i Nyboder, skriver ind til *Borger-Vennen* med to folkesange, som hans skolepiger kunne synge, når de sidder ved rokken og spinder. Han mener ikke, at "Bunkeflods" viser er passende for "Nyboders Smaapiger", og han har derfor forsøgt sig med selv at skrive et par viser. Den første hedder "Den gode Marie" og handler om en pige, der er tilfreds med sine beskedne kår og ikke søger finere tilstand. Da Maries fader dør, og moderen bliver syg, lærer hun at være stærk og plejer moderen, indtil også hun dør. For sit gode hjerte og dydige sind blev hun senere i livet belønnet med en from og brav ægtemand. Den anden vise er en spindevise, der bliver sunget fra skolepigerens perspektiv og opfordrer til flittighed og lærdom: "I Skole vi med Glæde gaae, Her Flid og Dyd vi lære. Vi læse, regne, skrive her, Og Rok og Naal vi have kier."

BORGER-VENNEN, VOL. XI, NO. 37, PP. 291-296. 13.09.1799.

Munken og Krokonen.

Ukendt forfatter.

En anekdote om en munk og en krokone, der indgår et væddemål. En munk har mistet en hellig genstand, som han normalt viser frem for menigheden, og erstatter den med noget hø. Dette ser krokonen, der truer med at afsløre ham, men han vil vise hende, at han med sin religiøse autoritet kan få folk til at tilbede høet. Han viser sig at have ret.

BORGER-VENNEN, VOL. XI, NO 39, 311-312. 27.09.1799.

VOL. XII, 1800

Hvorledes bør man forholde sig i Henseende til Moderne.

Ukendt forfatter.

En artikel om hvordan man bør forholde sig til modetendenser i samfundet og fremsætter nogen grundsætninger, som han mener, at alle burde leve efter. Han påstår og kritiserer, at især kvinder er tilbøjelige til at optage nye moder med det samme. Selvom kvinder jo er skabt til at behage og vedligeholde deres yndigheder, hvorfor deres modevaner ikke er så overraskende, mener han alligevel, at kvinderne burde stræbe efter ikke at lade sig følge moden magt. Han skriver, at kvinder på den måde ville udvise god smag og dømmekraft. Dette betyder ikke, at kvinderne skal klæde sig ilde. Tværtimod skal de finde midelvejen og klæde sig ifølge med sin omstændigheder. Han foragter kvinder, der iler efter at optage en ny mode, så snart den introduceres, men understreger også, at hvis *mænd* gør det, er det

fuldstændig utilgiveligt. Generelt vil forfatteren have, at folk er fornuftige i deres påklædning. Dette gælder også, at ligesom ens stand, skal man huske at tage sin alder i betragtning i sin påklædning. Her giver han et eksempel med, hvor anstødeligt det ville være, hvis en gråhåret dame gik i ungdommens farver. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav. Oversat af Pischons Philoikos.

BORGER-VENNEN, VOL. XII, NO. 27, PP. 209-214. 04.07.1800,
NO. 28, PP. 218-224. 11.07.1800,
NO. 29, PP. 226-231. 18.07.1800,
NO. 20, PP. 234-239. 23.07.1800.

Moderkierlighed.

K. F. Kretschmann.

En fabel fra K. F. Kretschmann, der skildrer to forskellige former for moderskab. En abemor kritiserer en pelikan for at forlade sine unger i reden, så de selv må lære at flyve, mens hun selv bærer sin unge tæt ind til sig, selv efter den har lært at gå. Men hvor pelikanens unger vokser op og bliver stærke og modige, bliver abeungen svag og dør til sidst i moderens arme.

BORGER-VENNEN, VOL. XII, NO. 28, PP. 224. 11.07.1800.

VOL. XIII, 1801

Naar man skal straffe Børn, skal man da giøre de i Vrede eller med koldt Blod?

Ukendt forfatter.

En artikel om børneopdragelse, der diskuterer, hvordan og hvornår straf bør anvendes. Forfatteren argumenterer for, at straf kun bør bruges, når barnet bevidst har overtrådt en regel, som det forstår, og når mildere midler som forklaring og vejledning ikke har virket. Forfatteren forkaster idéen om at straffe med "koldt blod", da det kan virke kynisk og følelsesløst. I stedet bør barnet kunne mærke, at forælderen er oprigtigt berørt af situationen. En følelsesmæssig reaktion viser barnet, at dets handlinger har betydning, og at forælderen handler af omsorg og ansvar, ikke af magt. For hård eller uretfærdig straf kan føre til frygt, forstillelse eller oprør, mens straf uden følelse kan gøre barnet til en lydige "maskine" uden moralsk forståelse. Den rette straf skal være ledsaget af kærlighed, forklaring og en tydelig følelse af, at det gør ondt at måtte straffe, netop fordi man elsker barnet. Forfatteren understreger, at børn ofte har en tidlig sans for ret og uret, og at man bør appellere til deres fornuft og følelse, før man griber til straf. Hvis straf er nødvendig, skal den gives med alvor og medfølelse.

BORGER-VENNEN, VOL. XIII, NO. 7, PP. 53-56. 12.02.1801,
NO. 8, PP. 58-64. 19.02.1801,
NO. 9, PP. 70-72. 26.02.1801,
NO. 10, PP. 73-77. 06.03.1801.

Breve til Madame de *** Angaaende Koe-Kopper.

Doctor Colladon.

To breve til skrevet af en læge, som besvarer en henvendelse fra en skeptisk moder om fordelene ved at lade sine børn vaccinere mod småkopper – nærmere bestemt med den nye metode: inokulation med ko-kopper. I det første brev forklarer han, hvordan sygdommen ko-kopper blev opdaget blandt køer og malkepiger i England, og hvordan lægen Edward Jenner fandt ud af, at personer, der havde haft ko-kopper, ikke blev smittet med de farlige menneskekopper. Jenner udviklede en metode til at overføre denne beskyttelse ved at inokulere raske personer med væske fra ko-kopper. Metoden blev hurtigt udbredt i England og senere i Frankrig, hvor tusindvis blev vaccineret uden alvorlige bivirkninger. Colladon understreger, at dette ikke er teori, men veldokumenteret erfaring. I det andet brev forsøger han at gøre moderen tryk ved selve proceduren. Han beskriver, at inokulationen foregår med en lille rift i huden og en mild reaktion, som sjældent giver feber eller ubehag. I modsætning til småkopper, som ofte er dødelige eller efterlader varige mén, er ko-kopperne milde og ufarlige. Han fremhæver, at børn, der inokuleres, ikke smitter andre, og at vaccinationen kan gives i alle aldre og til enhver tid, uden særlige forberedelser. Colladon afslutter med en stærk appel til moderens ansvarsfølelse: Hvis hendes børn bliver smittet med småkopper, når hun kunne have forebygget det, vil skylden være hendes.

BORGER-VENNEN, VOL. XIII, NO. 34, PP. 267-270. 21.08.1801,
NO. 35, PP. 275-279. 28.08.1801.

De gamle Fattige.

Ukendt forfatter.

En fortælling om et tidligere velhavende ældre ægtepar, der lever nu i fattigdom efter deres gård brændte. De er bl.a. kede af ikke at kunne gå i kirke, fordi de mangler pæne klæder. En dag finder manden to guldmønter, som en fremmed rejsende har tabt. Parret overvejer at beholde pengene, men beslutter til sidst at gøre det rigtige og opsøge ejeren. Da de finder ham og giver mønterne tilbage, viser det sig, at den unge mand er deres søn, som de ikke har set i 12 år. Genforeningen bringer stor glæde og viser, at hvis man er godhjertet, bliver man lykkelig. Teksten er en oversættelse "efter Starcke".

BORGER-VENNEN, VOL. XIII, NO. 40, PP. 330-336. 02.10.1801,
NO. 43, PP. 338-342. 23.10.1801.

VOL. XIV, 1802

Hvorledes skulle Mænd gaae frem ved Valget af en Kone?

Ukendt forfatter.

Et brev fra en ældre bror, der svarer på sin yngre brors bekymring for at gifte sig med en kvinde, der måske ikke vil gøre ham lykkelig. I brevet giver han råd om, hvilke egenskaber man bør søge hos en hustru: ikke at lade sig blænde af skønhed, rigdom eller evner, men i stedet lære kvinden grundigt at kende og være opmærksom på hendes karakter og væremåde. Samtidig advarer han mod at opstille urealistiske ideale og understreger, at ægteskab kræver gensidig accept af hinandens fejl. En god hustru bør have forstand, et godt hjerte og være fri for forfængelighed og egoisme. Hun skal sætte pris på orden og ikke være overdrevent

følsom. Forfatteren mener, at mange ulykkelige ægteskaber skyldes, at mænd ikke er opdraget til at være ægtemænd, men til deres erhverv. Han fortæller, at han selv ikke kendte sin kone godt før ægteskabet, men at hendes beskedne fremtoning og gode rygte gjorde indtryk. Efter råd fra en ældre veninde giftede han sig med hende, og deres ægteskab har været præget af respekt og lykke. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 9, PP. 65-69. 26.02.1802,
NO. 10, PP. 73-75. 05.03.1802.

Dyder oprette Savnet af Rigdom hos en Ægtefælle.

Ukendt forfatter.

En fortælling om kvinden Agnes, der blev gift med en ædel mand. Alle var enige om, at brylluppet var en smuk og lykkelig affære, selvom nogen først havde ment, at brudgommen skulle have valgt en rigere brud. Agnes havde været plejebarn hos amtsmanden, der havde opdraget hende til at være en retscaffen og dannet ung kvinde. Hendes forældre var fattige, men den ædle brudgom havde siden skænket dem bolig og arbejde på en gård. Alle græd af henrykkelse ved brylluppet, og bagefter gik selskabet ned i præstegårdshaven, hvor præsten bevæget betragtede det lykkelige ægtepar. Præsten gik en tur i den nærliggende skov, hvor han ser Agnes' moder ligge på knæ og bede. Han vil ikke forstyrre hende og forlader skoven, men moderen går ham senere i møde og takker ham for hans hjertelige ord i kirken og beder ham følge med hende til sit bedested i skoven. Hun fortæller ham om, hvordan hun og sin mand mistede deres formue for nitten år siden, og hvor taknemmelig hun er for at lykken nu har vendt sig for hendes familie. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 11, PP. 81-86. 12.03.1802,
NO. 12, PP. 93-96. 19.03.1802.

Uegennyttighed.

Ukendt forfatter.

En anekdote om en ældre enke, der boede hos sin endnu ældre fader. Faderen var kendt i byen som grådig og datteren ligeså. Da faderen dør, efterlader han en stor formue til sine børn, og datteren var tilfreds med at lade arven dele lige mellem hende og hendes søskende og lagde endda ekstra penge i puljen, som hun havde fået særligt af sin fader. Selv om hun var kendt som grådig, viste denne gerning den modsatte kvalitet hos enken. Anekdoten er fra et brev indsendt af en af arvingerne til *Borger-Vennen*.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO 13, 99-101. 26.03.1802.

Tale mod Ægteskabs-Skilsmisser, holden for Folket i Athenen.

Carl Gustaf Leopold.

En tale af den svenske digter Carl Gustaf Leopold, hvori han argumenterer imod skilsmisser og fremhæver ægteskabets betydning som institution for samfundet. Ifølge ham, bør ægteskabet være en livslang forbindelse, og en skilsmisse er et brud på dette hellige bånd og underminerer dens eksistens. Han mener, at tilladelse af skilsmisser medfører negative konsekvenser for samfundets struktur, og advarer imod at lade personlige følelser diktere

lovgivningen og følgelig skade samfundsordenen. Han mener, at det fra naturen er ægteparrets moralske pligt at opretholde forbindelsen. Teksten er skrevet i en klassicistisk stil som en fiktiv tale afholdt i Athen. Uddrag af *Leopolds samlede Skrifter første Bandet Stockholm 1800*. P. 297.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 19, PP. 145-152. 07.05.1802,
NO. 20, PP. 154-156. 14.05.1802.

Ægt ingen Mand, om hvem Du ikke med Vished veed, at han kan betrygge Dig for Næringssorger!

Ukendt forfatter.

Et brev skrevet til en ung kvinde, hvori forfatteren advarer sin veninde imod at lade sig styre af følelser i valg af ægtemand. Ifølge forfatteren kan kærlighed alene ikke gøre en lykkelig. Man må vide om, om manden har midler. Forfatteren skriver, at man nemt i kærlighedens rus kan tro, at man kan modstå alle livets vanskeligheder, men sandheden er ofte en anden. Derfor må man også sikre sig økonomisk. Selvom forfatteren ved, at veninden selv har formue, så håber forfatteren, at hun ikke vil lade den gå tabt på en fattig ægtemand for så at leve i elendighed sammen. En kvinde med midler skal være varsom. Mænd, der bejler til en formuende kvinde, tier måske med deres manglende midler, fordi han tror, at hendes formue er nok til at forsørge dem begge. Omstændig ulighed i formue mellem to ender aldrig godt, understreger skribenten. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 26, PP. 201-205. 25.06.1802.

Over Valget af en Mand.

Ukendt forfatter.

Et brev fra en fader til sin datter Henriette, hvori han giver hende råd til hendes fremtidige valg af ægtemand. Han skriver, at et ægteskabs lyksalighed bl.a. beror sig på, hvordan hustruen opfører sig overfor ægtemanden. God opførsel hos en hustru, vil fordre god opførsel hos ægtemanden. Han advarer også pigen mod at lade sig styre af sit hjerte. Henriette må i stedet være bekendt med sit hjertes mangler og fokusere på, hvordan hun kan vinde sin tilkommendes agtelse. Hun har sikkert indbildt sig selv et ideal for din fremtidige ægtemand, tror faderen, hvilket han advarer imod. Idealer opnås sjældent og leder bare til høje forventninger og ulykkelige skuffelser. Ingen mand er perfekt. Søg derfor de vigtigste indre kvaliteter; retskaffenhed, religiøs sindelag og sædelighed. Et andet råd fra faderen beror på at være mistroisk overfor mænd, der ikke respekterer det kvindelige køn. Sådanne mænd har aldrig omgået sig med gode kvinder, og som følge bliver deres egne koner ulykkelige. Henriette behøver ikke give helt slip på sit hjerte begær, så længe det følger fornuften. Efter brevets slutning følger en kort rosende kommentar til faderens brev, der også tilføjer, at pigen fulgte sin faders råd og i dag er lykkelig gift. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 27, PP. 209-212. 02.07.1802,
NO. 28, PP. 217-224, 09.07.1802,
NO. 29, PP. 225-229. 16.07.1802.

Advarsler til forlovede Piger, der gjerne ville blive lykkelige Koner.

Ukendt forfatter.

Et brev fra en fader til hans datter, der for nylig er blevet forlovet. Han skriver, at hendes fokus nu må være at befæste sin forlovedes kærlighed, vedligeholde hans agtelse for hende for på den måde at gøre både ham og hende selv lykkelig. Han skriver også, at selvom hun skal være sin ægtemand føjelig, skal hun ikke finde sig i alt. Men hun må ikke være vred i sin irttesættelse af manden. Hun skal forberede sig på, at man som ægtefolk til tider vil være uenige. Hun må altid sige sandheden, sige sin mening, men faderen understreger, at hun skal gøre det mildt og frimodigt. Han råder datteren til ikke at overlade sig til "det væmmelige og utaalelige Surmulerie, hvorved Dit Kjøen ofte troer at vinde saameget." Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 30, PP. 235-240. 23.07.1802.

Elise, Dronning af Ungern.

Ukendt forfatter.

En historisk beretning om dronningen af Ungarn, Elise, i det 13. århundrede. Elise var en prinsesse fra Polen, da hun blev gift med kong Carobert af Ungarn. En dag gik Carobert og Elise en tur hånd i hånd i den kongelige have, da en forræder sneg sig ind i haven for at myrde kongen. Men Carobert undveg hans sabel, og som forræderen skulle til at hugge ud efter kongen igen, hoppede Elise ind foran, og hendes arm stoppede det dødelige hug, men selv mistede hun sin hånd. Nu kom den slotsvagterne og dræbte forræderen, mens Elise svømmede i blod og smerter. Lægerne helbredte hendes arm, og kongen belønnede hendes mod. Som et mindesmærke bevarede han hendes afhuggede hånd i en guldæske. Teksten slutter med en opfølgende kommentar til læserne om at huske på denne historie om Elise, når man lokkes til at bryde sin hustruplig. Teksten er noteret som En virkelig Tildragelse Fortalt efter Kalchberg.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 31, PP. 243-245. 30.07.1802.

Uskyld i Hjerter og Vandel bør være Ynglinger og Piger hellig.

Ukendt forfatter.

En artikel, der handler om, at uskyldighed er en prisværdig dyd blandt unge mænd og kvinder. Uskyld bør betragtes som et glimrende og hvidt klædningsstykke, der ikke må plettes til. Uskylden skal bevares, æres og værnes om.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 31, PP. 245-247. 30.07.1802.

Vær ikke letsindig ved Ægteskabsløftet - men bryd ikke Dit Ord, naar Du eengang har givet det.

Ukendt forfatter.

En artikel, der advarer mod unge mænd, der forfører uskyldige piger med smiger og kærlighedsløfter, blot for senere at forlade dem til offentlig spot og hån. Forfatteren henvender sig særligt til unge kvinder, som endnu ikke er blevet forført, og opfordrer dem til at være varsomme og ikke lade sig narre af tomme ord. Som eksempel fortælles historien om

den unge og tillidsfulde pige Lovise. Da hun er 19 år, får hendes familie en ung mand som logerende. Han forelsker sig hurtigt i Lovise, og hun gengælder hans følelser. I flere måneder lover han hende evig kærlighed, men forsøger også at presse hende til mere fysisk nærhed – noget hun afviser med dyd og standhaftighed. Hendes forældre ser positivt på forholdet og tolker hans manglende frieri som beskedenhed. Da han får en stilling hos en greve, må han rejse, og Lovise er knust. De udveksler breve i et år, men hans skrivelser bliver sjældnere og stopper til sidst helt. Lovise bliver syg af sorg og overtaler sin far til at rejse med hende til hans nye opholdssted. På vejen ser de ham ved alteret i en kirke. Han er ved at gifte sig med en anden, en rig hofrødsdatter. Lovise besvimer og bliver alvorligt syg. Senere opsøger han hende, men synet af ham udløser et voldsomt anfald, og Lovise dør kort efter i sin venindes arme. Artiklen afsluttes med en moralsk opsang til både unge mænd og kvinder: mænd bør handle ærligt, og kvinder bør være på vagt. Den unge mand lever resten af sit liv i anger og dør senere selv af skam. Teksten er noteret som en oversættelse fra tysk, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 44, PP. 351-354. 29.10.1802,
NO. 45, PP. 355-362. 05.11.1802.

Et godt Raad for Brude, tildeels ogsaa anvendeligt for Koner.

Ukendt forfatter.

En artikel, der opfordrer unge kvinder til at værne om deres blufærdighed - ikke kun før ægteskabet, men også efter de er blevet gift. Forfatteren beskriver blufærdighed som en form for "tryllekraft", der holder kærligheden levende. Hvis en mands følelser kølnes allerede i hvedebrødsdagene, skyldes det ifølge artiklen, at kvinden har mistet sin blufærdighed, og det var netop den egenskab, han forelskede sig i. Også forlovede kvinder advares mod at give sig hen før ægteskabet. Artiklen nævner endda det tragiske scenarie, hvor manden dør før brylluppet, og kvinden står tilbage uden ære. Selv i ægteskabet bør kvinden bevare sin værdighed og ikke give sig helt hen uden omtanke. Den ædle og blufærdige hustru ved at værne om sin kvindelige værdighed, og netop derved forbliver hun elsket. Forfatteren mener, at blufærdighed er det stærkeste bånd mellem forlovede og ægtefolk, og at det aldrig kan skade at holde fast i dydens vej. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 46, PP. 364-366. 12.11.1802.

Lighed i Stand - et Sikkerhedsmiddel for Huslig Lyksalighed.

Ukendt forfatter.

En kort artikel, der argumenterer for, at ægtefæller bør være jævnbyrdige i stand for at sikre et lykkeligt ægteskab. Som eksempel gengiver forfatteren en historie om en bondepige, hvis hånd blev ønsket af en fin herre. Hendes far, en velhavende bondemand, afslog dog forbindelsen, da han mente, at datteren ville blive ulykkelig og ydmyget blandt folk af højere stand. Pigen giftede sig i stedet med faderens avlskarl og blev en lykkelig bondekone. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 46, PP. 366-368. 12.11.1802.

Tving ikke dit Barn til at givte sig mod dets Tilbøjelighed.

Ukendt forfatter.

En artikel, der advarer forældre mod at tvinge deres børn til ægteskab mod deres vilje. Forfatteren anerkender, at forældre ofte tænker mere praktisk og økonomisk, mens unge vægter kærlighed højt. Alligevel understreges det, at tvang i ægteskab er grusomt og ofte bundet i forældrenes forfængelige og egennyttige motiver. Ægte kærlighed og gensidig agtelse er vigtigere end rigdom og status. Forfatteren mener, at forældrene sætter deres børns velfærd i fare, når de ikke tager hensyn til børnenes følelser. Han kommer med en historie, hvor forældrenes insisteren på et ægteskabsmatch forårsagede en ulykkelig skæbne. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIV, NO. 47, PP. 372-378. 19.11.1802.

Adelsmanden og Anna.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en smuk, men ondskabsfuld adelsmand, der foregiver at elske en godhjertet borgermandsdatter ved navn Anna. Selvom han lover hende evig kærlighed, er hans hensigter ikke ærlige. Han begærer hende blot, fordi hun er den smukkeste i byen. Anna, som er dydig, vil kun give sig hen, hvis hendes mor godkender forholdet. Adelsmanden lover ægteskab, og moderen giver sit samtykke. Men han tager blot Annas uskyld og forsvinder. Både Anna og hendes mor bliver knust af skam og ønsker døden, og snart dør de begge. Ved begravelsen græder præsten, som altid har beundret Anna. Da selskabet skal til at forlade begravelsen, ankommer adelsmanden på en sort hest. Han viser ingen tegn på anger, selv da Annas navn råbes, og rider væk igen. Forsamlingen kigger på præsten og spørger, hvorfor naturen ikke straffer mænd som ham, men præsten forsikrer dem, at mænd, der tjener djævelen, før eller siden vil få deres straf. Teksten stammer fra *Lebensläufe nach aufsteigender Linie*.

BORGER- VENNEN, VOL. XIV, NO. 49, PP. 386-394. 03.12.1802,
NO. 50, PP. 395-398. 10.12.1802.

VOL. XV, 1803

Nogle af de vigtige Aarsager, hvorfor saa mange ulykkelige Ægteskaber nuomstunder findes iblandt os.

Ukendt forfatter.

En artikel, der undersøger årsagerne til det stigende antal ulykkelige ægteskaber, især blandt borgerskabet og den højere middelstand. Forfatteren mener, at der i samtiden findes flere ulykkelige end lykkelige ægteskaber, hvilket afspejles i, at ægtepar søger flugt fra hjemmet; gifte mænd søger kroer og klubber, mens gifte kvinder deltager i baller og maskerader. Den første og vigtigste årsag til ulykkelige ægteskaber, ifølge forfatteren, er kvinders opdragelse. Piger opdrages fra barndommen til rollen som hustru og mor, men ofte med for stort fokus på ydre fremtoning og selskabelighed og for lidt på huslige pligter. Mænd derimod opdrages til deres erhverv og har sjældent erfaring med hjemmets drift. Derfor mener forfatteren, at kvindens opdragelse har størst indflydelse på ægteskabets lykke både positivt og negativt. En anden årsag, som forfatteren påpeger, er den letsindighed, hvormed mange ægteskaber

indgås – enten under pres fra forældre eller uden tilstrækkelig omtanke. Han understreger vigtigheden af at kende hinanden godt, både personligt og økonomisk, før man gifter sig. Forfatteren nævner også bedrag i forlovelsestiden, hvor mænd kan lyve om deres formue og kvinder skjule deres sande karakter. Derudover peger han på manglende fortrolighed, gensidig overbærenhed og overdådig livsstil som yderligere trusler mod den huslige lykke. Især mænds accept af kvinders pyntesygge kan skade familiens økonomi. Artiklen afsluttes med en opfordring til læserne om at hans ord alvorligt, så antallet af ulykkelige ægteskaber kan mindskes.

BORGER-VENNEN, VOL. XV, NO. 5, PP. 34-40. 29.01.1803,
NO. 6, PP. 41-48. 05.02.1803,
NO. 7, PP. 50-56. 12.02.1803,
NO. 8, PP. 62-64. 19.02.1803,
NO. 9, PP. 67-72. 26.02.1803.

Brev fra en Pebersvend til Madame S.

Ukendt forfatter.

Et brev skrevet af en ugift mand til en veninde og hendes døtre, som har spurgt ham, hvorfor han aldrig er blevet gift. Han afviser, at det skyldes lyst til et udsvævende liv eller frygt for ægteskabets forpligtelser – tværtimod har han altid ønsket sig en kone og finder ungkarlslivet ensomt. Årsagen, skriver han, er kvindernes letsindighed og ustadighed, som han mener skyldes en mangelfuld opdragelse, der fokuserer mere på forfængelighed end på dyd, huslighed og pligtopfyldelse. Han fortæller om tre kvinder, han har været forlovet til eller forelsket i. Den første forlod ham for en rigere mand, den anden forlod ham for en fløjtespiller, og den tredje, en enke, valgte en uansvarlig officer. Alle tre kvinder endte ulykkeligt, og han bruger deres skæbner som advarsel mod letsindighed og dårlige valg i kærlighed. Han afslutter med at understrege, at han ikke foragter ægteskabet. Han har blot ikke fundet en kvinde, der forener ydre ynde med indre værdighed. Han opfordrer veninden til at værne om sine døtres renhed og dømmekraft, så de ikke begår samme fejl som de kvinder, han har kendt. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XV, NO. 20, PP. 158-160. 14.05.1803,
NO. 21, PP. 165-168. 21.05.1803,
NO. 22, PP. 169-176. 28.05.1803,
NO. 23, PP. 177-184. 04.06.1803,
NO. 24, PP. 185-188. 11.06.1803.

Brev fra en Dame til hendes Skriftefader.

Justus Möser.

Et brev skrevet af en ældre kvinde, der reflekterer over, hvordan hun har brugt sin tid i livet, og spørger, om hendes timer har været godt anvendt. Hun erkender, at hun har sovet mere end de arbejdende bønder, tilbragt sine unge år ved kaffebordet og natbordet, og ofte haft god tid ved spisebordet – noget hun har takket Gud for, men nu frygter, hun måske skal stå til regnskab for. Hun nævner, at hun dagligt har brugt en time på kaffe og tre timer på kortspil, hvilket hun retfærdiggør med, at det har støttet kortfabrikanterne. Resten af tiden er gået med at spise og læse lidt. Hun føler sig unyttig og beklager, at hun ikke har haft interesse for ridning, jagt, spadsereture eller arbejde. Sidstnævnte påpeger hun dog, ville have taget arbejde fra andre. Hun bebrejder sin afdøde mor for ikke at have givet hende smag for

husholdning og priser dem lykkelige, der har brugt deres tid på nyttigt arbejde. Teksten stammer fra den tyske Justus Möser's *Patriotischen Phantasien*.

BORGER-VENNEN, VOL. XV, NO. 24, PP. 188-192. 11.06.1803.

VOL. XVI, 1804

Qvindefeil.

Ukendt forfatter.

En artikel, der tager udgangspunkt i den udbredte tendens til at kritisere kvindekønnet for særlige fejl og svagheder. Forfatteren anerkender, at alle mennesker har fejl, men påpeger, at mange er hurtige til at dømme kvinder uden at se de samme træk hos sig selv. Han kritiserer, at det ofte er mænd, der skriver om kvinders fejl, uden at overveje, om kvinder kunne rette samme kritik mod mænd. Et centralt punkt i artiklen er anklagen om kvinders "herskesyge". Forfatteren argumenterer for, at det ikke er herskesyge, når en kvinde insisterer på sin ret til at tænke og handle selvstændigt. Det er snarere et udtryk for, at hun er et tænkende og frit handlende væsen. Forfatteren anerkender, at der findes kvinder, som udviser magtbegær, men understreger, at det samme i endnu højere grad gælder mænd. Historien er fuld af eksempler på mænd, der har begået grusomheder for at opnå magt. Derfor er det uretfærdigt at kalde herskelyst en særlig kvindefeil. Det er snarere en menneskelig drift, som findes hos begge køn. Et andet træk, kvinder ofte kritiseres for, er nysgerrighed. Men også her mener forfatteren, at mænd er lige så nysgerrige. Han påpeger, at kvinder ofte opdrages til at interessere sig for overfladiske emner, og at de sjældent får adgang til den viden og dannelse, som mænd får. Derfor er det ikke kvindens natur, men hendes opdragelse, der former hendes interesser og samtaleemner. Afslutningsvis argumenterer forfatteren for, at mange af de fejl, man traditionelt har tillagt kvinder i virkeligheden, er menneskelige egenskaber, som findes i lige høj grad hos mænd. Det er ikke kønnet, men opdragelsen og omgivelserne, der former adfærden.

BORGER-VENNEN, VOL. XVI, NO. 33, PP. 263-364. 18.08.1804,
NO. 34, PP. 267-272. 25.08.1804,
NO. 35, PP. 273-280. 01.09.1804,
NO. 36, PP. 282-284. 08.09.1804.

VOL. XVII, 1805

Anmodning om Hielp (efter Begjering indrykket)

Ukendt forfatter.

En anmodning fra en borgerlig mand, der med sin konens samtykke ønsker at lade en eller flere af sine ældste børn antage af en anden familie i en begrænset eller ubegrænset periode efter at have mistet sin levevej. Hvis man kunne være interesseret, bedes man kontakte Herr Bogtrykker Sebbelow Store Fiolstræde, no 218.

BORGER-VENNEN, VOL. XVII, NO. 8, PP. 62-63. 23.02.1805.

Til Qvindekønnets Forførere.

Ukendt forfatter.

Artiklen fordømmer mænd, der forfører og udnytter kvinders uskyld uden at stå til ansvar. Forfatteren kalder dem de værste slags tyve, da uskyld er uerstattelig, og kvinderne efterlades med skam og ødelagt liv, mens mændene går fri for straf. Som eksempel fortælles historien om den unge pige Nanna, der bliver forført af en mand, som vinder hendes og forældrenes tillid, men udnytter hende og forsvinder. Nanna dør af sorg og skam. Senere rammes manden af samvittighedsnød, da han ser en anden kvinde tage sit eget liv som følge af hans bedrag. Han plages resten af livet af skyld og mareridt.

BORGER-VENNEN, VOL. XVII, NO. 32, PP. 254-256. 10.08.1805,
NO. 33, PP. 261-263. 17.08.1805.

Noget om Fordomme.

Ukendt forfatter.

En artikel, der diskuterer fordomme og opfordrer til, at man altid vurderer en sag ud fra fornuft og erfaring. Forfatteren tager udgangspunkt i tre grundsætninger, hvoraf den første – at alle mennesker er lige – bruges til at undersøge, om det er en fordom at afvise ægteskaber på tværs af samfundslag. Han mener nej: det skyldes ikke fordomme, men praktiske hensyn, at ægteskaber ikke burde indgås mellem folk af forskellig stand. Ifølge forfatteren er ægteskaber mellem stænder – adel, borgere og bønder – ofte ulykkelige, fordi parterne har vidt forskellige opdragelser, værdier og livsvilkår. Ægteskaber på tværs af stand fører ofte til foragt fra omgivelserne og indbyrdes splid. Han understreger, at det ikke er fordomsfuldt at vælge ægtefælle inden for sin egen stand, men snarere fornuftigt i den samfundsstruktur, de lever i. Han mener dog ikke, at mindre forskelle – som mellem en rig og en fattig borger – nødvendigvis gør et ægteskab ulige. Det er især ægteskaber mellem de tre hovedklasser, han advarer imod. Artiklen fortsætter med kritik af andre fordomme, bl.a. om mode og overfladisk høflighed, men uden særligt fokus på køn.

BORGER-VENNEN, VOL. XVII, NO. 35, PP. 273-280. 31.08.1805,
NO. 36, PP. 282-288. 07.09.1805,
NO. 37, PP. 291-296. 14.09.1805,
NO. 38, PP. 298-304. 21.09.1805,
NO. 39, PP. 306-312. 28.09.1805,
NO. 40, PP. 314-316. 05.10.1805.

Christoff og hustru

Ukendt forfatter.

En fortælling om præsten Christoph Thodans og hans hustrus flugt under Magdeburgs erobring i 1631. Da byen blev stormet og sat i brand, søgte de tilflugt flere steder og blev vidner til grusomme scener. De blev truet af soldater, men overlevede takket være hustruens mod og en barmhjertig oberst, Don Joseph de Unnsa, som gav dem beskyttelse og husly. Efter flere dages flugt og ophold i lejre nåede de til sikkerhed, hvor Thodans genoptog sit præsteembede. Han afslutter med taknemmelighed over for Gud og sin hustru, som han kalder sin redning.

BORGER-VENNEN, VOL. XVII, NO. 40, PP. 316-320. 05.10.1805,
NO. 41, PP. 328-334. 12.10.1805,
NO. 42, PP. 335-342. 19.10.1805.

Have Ægteskabs-Skilsmisserne i den senere Tid taget Overhaand i saa høi en Grad, som der jævnlig klages derover?

Ukendt forfatter.

En artikel, der undersøger, om skilsmisser virkelig er blevet markant hyppigere i nyere tid, som det ofte påstås. Forfatteren henviser til en tidligere undersøgelse, der konkluderede, at hvert tredje ægteskab i København ender i skilsmisse, men han kritiserer denne konklusion for at være forhastet og metodisk mangelfuld. Han påpeger, at det er vanskeligt at sammenligne nutidens skilsmissetal med fortidens, da ældre skilsmisser kun blev registreret i særlige tilfælde og ikke systematisk. Desuden er nutidens statistikker heller ikke fuldstændige, da mange skilsmisseanmodninger ikke registreres systematisk. Forfatteren argumenterer for, at man ikke kan sammenligne antallet af skilsmisser i ét år med antallet af vielser samme år. I stedet bør man sammenholde skilsmisser med det samlede antal eksisterende ægteskaber. Ved at gøre dette – og tage højde for forligte par – når han frem til, at skilsmisseraten snarere er 1 ud af 65, ikke 1 ud af 3, selvom han stadig ikke mener, at disse tal er fuldstændig repræsentative.

Han understreger ægteskabets betydning for samfundets moral og stabilitet og advarer mod at drage konklusioner om kulturelt forfald ud fra forkerte tal. Forfatteren mener ikke, at der er statistisk rygdækning for at kunne påstå, at der er en betydelig forøgelse i antallet af skilsmisser, eller at danskerne er på kulturelle afveje mht. ægteskabets hellighed.

BORGER-VENNEN, VOL. XVIII, NO. 5, PP. 33-40. 01.02.1806,
NO. 6, PP. 41-48. 08.02.1806,
NO. 7, PP. 49-56. 15.06.1806.

Tre gode Koner.

Michel de Montaigne.

Et oversat uddrag af Michel de Montaigne's essays, hvori Montaigne beskriver tre kvinder, der udviste ekstraordinær loyalitet og kærlighed over for deres ægtemænd. Den første kvinde opfordrede sin syge mand til at begå selvmord for at undgå yderligere lidelse og besluttede at dø sammen med ham. Den anden kvinde, Arria, forsøgte at tage sit eget liv for at vise sin loyalitet og kærlighed, efter hendes mand blev fanget og skulle henrettes. Den tredje kvinde, Pompeia Paulina, ønskede at dø sammen med sin mand, Seneca, da han blev dømt til døden af Nero. Montaigne fremhæver disse kvinders mod og hengivenhed som eksempler på sjældne og beundringsværdige dyder.

BORGER-VENNEN, VOL. XVIII, NO. 30, PP. 234-240. 26.07.1806,
NO. 31, PP. 244-248. 02.08.1806,
NO. 32, PP. 255-256. 09.08.1806,
NO. 33, PP. 259-261. 16.08.1806.

Smaa Fortællinger af den virkelige Historie. I. Rauber.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en mærkværdig måde at få en kone på. Fortalt af Valvasor i sin beretning om Crain. Historien beretter om en nobel tysk ridder, Rauber, der ønskede kejserens datter Helena til hustru som belønning for sin loyalitet og kamp for kejseren. Men det gjorde en

anden, større ridder også, og da kejseren ikke ville vælge mellem de to bejlere, lod han dem kæmpe hinanden for pigens hånd. Kampen gik ud på, at de hver fik en sæk tilsvarende den andens størrelse, og så skulle de få den anden person i sækken for at vinde. Tyskeren sejrede. En mærkelig affære, men som forfatteren skriver, så undgik det, at der blev spildt mere blod for en piges gunst. Teksten er noteret som meddelt af Collin, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XVIII, NO. 44, PP. 349-351. 01.11.1806.

VOL. XIX, 1807

Hvo har det bedst i det menneskelige Liv, Manden eller Qvinden?

Ukendt forfatter.

En artikel, der søger at besvare spørgsmål, om hvilket køn der har det bedst i livet. Forfatteren understreger, at en retfærdig vurdering må tage højde for både naturens og samfundets rolle i at forme kønnenes livsvilkår. Han advarer mod fordomme, især dem der rammer kvinder, og anerkender, at kvinder ofte nægtes adgang til akademiske og offentlige sfærer, ikke på grund af manglende evner, men på grund af deres biologiske rolle som mødre. Flere kvinder, skriver han, føler sig fanget i hjemmet og er misundelige på mænds frihed og muligheder. De oplever deres køn som en lænke, der begrænser både deres krop og ånd. Forfatteren modsiger ikke disse følelser, men hævder, at forskellene i frihed og ansvar skyldes naturens orden – ikke mandens vilje til dominans.

Han argumenterer for, at kvinder, hvis de blev opdraget som mænd, kunne opnå samme kundskaber og embeder. Men naturen har givet dem moderskabets byrder, hvilket gør det upraktisk for dem at varetage offentlige embeder. Derfor er det ifølge forfatteren ikke mændene, men naturen, der har bestemt arbejdsdelingen. Han afviser også kvinders misundelse som uretfærdig, idet mænds liv og arbejde ofte er farligere og mere opslidende. Mænd beskytter kvinder og påtager sig samfundets mest krævende opgaver, mens kvindens rolle i hjemmet er mere tryk. Selv udenlandsrejser, som kvinder især misunder, beskrives som ubehagelige og farlige. Afslutningsvis konkluderer forfatteren, at begge køn trods deres forskellige roller bør være lige lykkelige, fordi deres opgaver er tilpasset deres natur. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIX, NO. 3, PP. 17-24. 17.01.1807,
NO. 4, PP. 25-32. 24.01.1807,
NO. 5, PP. 33-35. 31.01.1807.

Om det qvindelige Kjøns Dannelse.

Ukendt forfatter.

En artikel, der diskuterer, hvad der udgør en virkelig dannet kvinde, og forfatteren kritiserer samtidens overfladiske forståelse af begrebet "dannelse". Han skelner mellem udvortes dannelse – ydre opførsel og manerer – og indvortes dannelse – hjertets og sjælens udvikling. Den udvortes dannelse, som mange piger får gennem opdragelse og undervisning, handler om at være artig, sædelig og anstændig. Men dette, mener forfatteren, er ikke nok. Kundskaber i sprog, musik, geografi og kunst anser han for agtværdige talenter men ikke sand dannelse. Den sande dannelse består i at udvikle hjertets godhed og sjælens ro. En kvinde skal dannes til at behage – ikke blot i ægteskab, men også som datter, mor, husmoder og ven. Det kræver en harmonisk balance mellem forstand og følelse. For at understrege, at

det indre vejer tungere end det ydre, afsluttes artiklen med en fortælling om en mand, der foretrækker en godhjertet, ydmyg kvinde uden særlige talenter frem for en rig og talentfuld kvinde uden hjertets dannelse. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIX, NO. 5, PP. 35-40. 31.01.1807,
NO. 6, PP. 41-48. 07.02.1807,
NO. 7, PP. 49-52. 14.02.1807.

Elisabeth Hill.

Ukendt forfatter.

En fortælling om enken Elisabeth, der ændrer adfærd alt efter, hvem der har mest status i byen. F.eks. går hun fra at være romanlæsende til selskabelig til religiøs. Folk i byen tolker hende forskelligt. Nogen ser hendes omskiftelighed som forfængeligt, ubeslutsomt eller moralsk søgende, alt efter deres egne fordomme. Kun én mand ser hendes intentioner klart. Han siger, at Elisabeth handler bevidst for at tilpasse sig og bevare sin anseelse i byen. Historien følges op med en kort kommentar om, at selvom historien virker fjollet, så er dens budskab sandt. Teksten er noteret som en oversættelse, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XIX, NO. 10, PP. 78-80. 07.03.1807,
NO. 11, PP. 81-85. 14.03.1807.

Til omhyggelige Fædre og Mødre.

Ukendt forfatter.

En artikel, der beskriver typiske fejl, forældre begår i opdragelsen. Forfatteren fremhæver, at mange forældre fokuserer for meget på barnets ånd og glemmer kroppen, selvom en sund sjæl kræver et sundt legeme. Børn får ofte for lidt frihed og overvåges for strengt, hvilket hæmmer deres selvstændighed. Forældre er også for ængstelige over børns omgangskreds, selvom børn har brug for udfordringer. Børns livlighed og glæde bør ikke undertrykkes, da det fremmer dannelsen. Forfatteren advarer mod overdreven ros, gaver for flid og at gøre børn bevidste om familiens rigdom og sociale status. Det skaber afstand mellem mennesker og fremmer overlegenhed i stedet for respekt og venskab på tværs af samfundslag.

BORGER-VENNEN, VOL. XIX, NO. 22, PP. 172-176. 30.05.1807,
NO. 23, PP. 177-184. 06.06.1807.

VOL. XX, 1808

Anekdoter. II.

Ukendt forfatter.

En anekdote om en enke og hendes døtre, der boede i København og levede af enkens fornemme pension. Enken købte nogle gange et lod sammen med en kollektør i klasselotteriet, men da hun efter et par nederlag vælger at trække sig fra spillet for at spare på sine penge, vælger kollektøren alligevel at købe et lod mere på deres vegne. Og så viser det sig, at de vinder den højeste gevinst. Kollektøren ønsker enken tillykke, men hun troede, at

hun havde trukket sig ud af lotteriet, og hun nægter derfor at tage imod halvdelen af gevinsten, som manden tilbyder hende. En ædel uegennyttigheds strid. Til sidst tog enken imod pengene, og historien vidner om en agtværdig og uegennyttig handling.

BORGER-VENNEN, VOL. XX, NO. 13, PP. 101-103. 26.03.1808.

Ernst og Sophie. Ved deres eneste Barns Liigkiste.

Ukendt forfatter.

En historie om et ægtepar, der har mistet deres eneste barn. Fortalt som en dialog mellem de to forældre. De taler om deres sorg, om deres barn, der kun nåede at blive 10 år. Om de skal være glade for, at han ikke lider mere, eller om de skal være kede af ikke at have nået at have haft flere glæder med ham. Om uretfærdigheden ved, at døden skulle komme til deres hus, som kun have et eneste barn. Hvorfor gjorde Gud det mod os? De diskuterer, om de kunne have gjort noget for at forhindre sygdommen i at tage deres dreng. I dialogen er det mest moderen, der stiller de store spørgsmål, og faderen der prøver at besvare dem og finde en mening med drengens død. Han henvender ofte til Gud og siger til sidst, at de må som forældre, der har mistet sit eget, hjælpe nogen af de forældreløse børn, der har brug for hjælp. De føler sig som en fader og moder uden børn og kan derfor være forældre for de forældreløse.

BORGER-VENNEN, VOL. XX, NO. 28, PP. 221-224. 09.07.1808,
NO. 29, PP. 225-232. 16.07.1808,
NO. 30, PP. 233-237. 23.07.1808.

Konen paa de tre og tresindstyve Aar.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en ung kaptajn, der under Syvårskrigen sammen med andre sårede bliver indlogeret i et hus, hvor en ældre kvinde styrer husholdningen. Han tror først, hun er mor til en pige, han mødte som barn i samme by, men opdager snart, at hun er gift med en mand på hans egen alder. Han undrer sig over dette ægteskab og råder hende til at forlade manden, som han mistænker for utroskab med en ung tjenestepige. Kvinden viser sig at være usædvanligt handlekraftig, omsorgsfuld og beundringsværdig. Hun plejer de sårede, passer sin gamle far og hjælper fødende kvinder. Først efter krigen, da kaptajnen en dag vil besøge den ældre kvinde, finder han ud af, at hun slet ikke er gammel. Hun er den unge pige, kaptajnen kendte som barn, forklædt som ældre for at beskytte sig selv og huset under krigen. Hendes ægtemand er derfor ikke upassende ældre end hende, og den "tjenestepige", som kaptajnen så ham med, var hende selv i forklædning. Historien ender med, at hele selskabet ler over den snedige forklædning og kvindens mod og kløgt, og kaptajnen bliver gift med hendes søster. Historien stammer *Journal für deutsche Frauen*.

BORGER-VENNEN, VOL. XX, NO. 41, PP. 335-336. 08.10.1808,
NO. 42, PP. 340-344. 15.10.1808,
NO. 43, PP. 348-352. 22.10.1808,
NO. 44, PP. 356-360. 29.10.1808,
NO. 45, PP. 364-368. 05.11.1808,
NO. 46, PP. 369-376. 12.11.1808,
NO. 47, PP. 378-384. 19.11.1808,
NO. 48, PP. 385-392. 26.11.1808,
NO. 50, PP. 401-408. 10.12.1808,
NO. 51, PP. 410-413. 17.12.1808.

VOL. XXI, 1809

Den bedste Blomst.

Ukendt forfatter.

En kort historie om en moder og en datter, der en dag går en tur i bjergene og finder en fin rød blomst. Pigen plukkede blomsten og blev så glad for den, at det ikke var nok bare at se på og dufte til den. Hun gav sig derfor til at spise den. Men blomsten smagte forfærdeligt og pigen klagede til moderen, der fortalte pigen, at hun må være tilfreds med blomstens udseende og duft.

BORGER- VENNEN, VOL. XXI, NO. 19, PP. 148-149. 13.05.1809.

VOL. XXII, 1810

De to Søstre.

August von Kotzebue.

En fortælling om søstre Jeannette og Pauline. Jeannette er smuk, forfængelig og elsker opmærksomhed, mens Pauline er stille, beskeden og mærket af sygdom, men lige så talentfuld. Jeannette søger selskab og beundring, mens Pauline trives i det stille og tager ansvar i hjemmet. To officerer forelsker sig i Jeannette, men især Edvard begynder at lægge mærke til Paulines godhed, især da Jeannette opfører sig hensynsløst. Da Edvard tester Jeannettes kærlighed ved at foregive, at han har mistet sin rigdom, afslår hun ham. Pauline derimod viser ægte omsorg, og Edvard forelsker sig i hende. Til sidst bliver Pauline og Edvard gift, samme dag som Jeannette gifter sig med den anden officer, Moritz. Men mens Paulines ægteskab bliver lykkeligt, bliver Jeannettes præget af skuffelse – en stille belønning for ydmyghed og ægte kærlighed. Historien stammer fra *Kleine Romane, Erzählungen und Miscellen* von A. v. Kotzebue, 6tes Bändchen 1810.

BORGER-VENNEN, VOL. XXII, NO. 41, PP. 322-328. 13.10.1810,
NO. 42, PP. 329-336. 20.10.1810,
NO. 43, PP. 339-344. 27.10.1810.

Qvinde-Bedrag.

Ukendt forfatter.

En fortælling om den unge og velhavende Baronesse von Fittau, der var enke efter en rig oberst. Kvinder misundte hende og mænd beundrede hende. Flere bejlede til hende, og til sidst får en ung rig grosserer endelig hendes hånd. I mellemtiden bliver hendes søster forlovet, og enken får sin forlovede til at låne hende en masse diamanter til at sende søsteren som en gave på hendes bryllupsdag, og lover at betale ham tilbage. Men enken stikker af, og hun har åbenbart også snøret en kirkens mand og en bankør i byen til at låne hende juveler og penge til sin søster. Det viser sig, at hun har gjort dette i flere byer og er eftersøgt. Hun var omkring 25 år, tale flere sprog og var dygtig i tegning og klaver. Historien stammer fra *Allgemeine Moden-Zeitung*, 12te Jahrgang 1810.

BORGER-VENNEN, VOL. XXII, NO. 44, PP. 349-352. 03.11.1810,
NO. 45, PP. 353-355. 10.11.1810.

Bønnen.

Ukendt forfatter.

En kort fortælling om pigen Cornelia, der var godhjertet og elsket højt af sine forældre. Da hendes moder blev syg, sad pigen ængsteligt og trofast ved hendes sygeseng dag og nat. Da moderen efter flere dages feber endelig får det bedre, går Cornelia op på en bakke og knæler for himlen i taknemmelighed. Hun vender tilbage med et forandret udtryk – smukkere og mere yndefuld end før, fordi hun havde talt med Gud.

BORGER-VENNEN, VOL. XXII, NO. 45, PP. 359-360. 10.11.1810.

VOL. XXIII, 1811

Brudegaven.

Ukendt forfatter.

En fortælling om den unge Otto von D., der vender hjem fra udlandet for at overtage sin afdøde fars gods. Han gifter sig med den unge Emilie, og under brylluppet ankommer en fransk mand med en ødelagt vogn og bliver inviteret med til festen. Han giver bruden en gave på to armbånd, hvilket vækker Ottos mistanke. Det viser sig, at Otto kender manden som en tigger fra Paris, hvor han tidligere havde givet ham almisser, og hvor tiggeren senere hjalp Otto ud af en økonomisk krise ved at give ham alle sine sparepenge. Otto fortæller sin hustru historien, og begge bliver rørte. Den franske mand beder ydmygt om at tilbringe sine sidste år hos dem, hvilket Otto glædeligt tillader. Han lever lykkeligt hos parret og bliver til sidst begravet nær dem som en taknemmelig ven og en stille helt. Historien stammer fra *Tulpen von F. Kind, 7tes Bändchen 1810*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXIII, NO. 19, 145-152. 11.05.1811,
NO. 20, PP. 153-160. 18.05.1811,
NO. 21, PP. 161-168. 25.05.1811.

Den ældre Frugthandlerske.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en fransk frugthandlerske. Hun havde født 18 børn, hvoraf 10 levede, og hendes mand var kusk. De svømmede ikke i overflod, men klarede sig med fortjenesterne fra de to erhverv. Da hendes velhavende søster døde, forsøgte konen at få udbetalt arven, men testamentet efterlod søsteren intet. I stedet tog konen søsterens 5-årige uægte barn til sig, selvom hun var gravid med sit nittende barn. Hun reddede det fra den stride bagerkone, som egentlig skulle have haft barnet. Konens gode gerning blev fejret ved en fest, hvor hele familien blev klædt fint på, og konen blev hædret stort.

BORGER-VENNEN, VOL. XXIII, NO. 44, PP. 349-352. 02.11.1811.

Den syge Enke.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en fremmed mand, der møder en tiggerdreng, som fortæller ham, at han er nødt til at tigge, fordi hans mor ligger alvorligt syg. Moderen er en tidligere velhavende købmandsenke, hvis mand blev ruineret af en troløs ven og døde i fattigdom. Den fremmede bliver rørt over drengens historie og giver ham nogle guldstykker, så han kan hente en læge. Imens opsøger den fremmede selv moderen og udgiver sig for at være læge. Han trøster hende og efterlader en recept på bordet, før han forsvinder. Da drengen vender hjem og fortæller, at en læge snart vil komme, svarer moderen, at en fremmed allerede har været der. Hun beder drengen hente medicinen, men da han åbner papiret, opdager han, at det ikke er en recept men en skriv på mange penge. Kort efter ankommer den læge, drengen havde tilkaldt, og han roser, at "en så erfaren læge som Præsidenten allerede har været her." Overvældet af glæde og taknemmelighed begynder moderen at komme sig. Hun takker Gud for den fremmede mand, der reddede hende og hendes søn. Historien er noteret som "Et Familie-Malerie (efter Mühler)."

BORGER-VENNEN, VOL. XXIII, NO. 48, PP. 378-383. 30.11.1811.

VOL. XXIV, 1812

Gnieren.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en forældreløs pige, hvis formue blev bestyret af to formyndere: en god, men ødsel person og en streng, men sparsommelig person. Da den ødsle mand kommer i gæld, tilbyder Cecile at hjælpe ham, men hun skal først have godkendelse fra den sparsommelige mand for at få fat i nogen af sine penge. Hun lyver og fortæller ham, at hun skal bruge pengene til bøger, men han nægter alligevel at udbetale hende en skilling. Cecile bliver vred og truer med at klage over hans formynderskab. Manden finder uvilligt pengene frem og ender med at dø med det sidste guldstykke i hånden. Teksten er noteret som en scene fra en engelsk roman, men ingen yderligere informationer er givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XXIV, NO. 29, PP. 225-231. 18.07.1812.

Ingen titel.

Ukendt forfatter.

En kort fortælling om dronning Christine af Sverige, der sammen dronningen af Østrig på en tur til Frankrig overværede et tragisk skuespil, der fik hende til at le pga. dens usle opsætning. Spillet blev udført af jesuitter, hvis general hun senere klagede over, fordi han ikke havde aflagt hende besøg i Rom. En Jesuit besøger hende næste dag for at undskylde, hvortil hun svarer, at hun respekterer deres orden, men hverken ønsker dem som skriftefædre eller skuespillere.

BORGER-VENNEN, VOL. XXIV, NO. 29, PP. 231-232. 18.07.1812.

Endog den største Fare, deeler oprigtig Kierlighed trofast med den Elskte.

Ukendt forfatter.

En fortælling under Cromwells styre i England. Lord Mervey har forladt England efter at have gjort sig uvenner med Cromwell, men må risikere sit liv ved at rejse til London for at hjælpe sin datter i byen. Han må skjule sig i hendes hjem, mens hun trofast beskytter ham og samtidig forsøger at bevare sin forlovelse med en mand, hvis far støtter Cromwell. Hendes fader forbyder forbindelsen, men hun fortsætter med at se ham. Da faderen ved en fejl læser et brev fra hendes forlovede, føler han sig forrådt, men datteren forsikrer sin loyalitet. Cromwell bliver efterhånden mistænksom over, at Merveys datter skulle bo alene, og tilbyder hende bolig hos en fornem dame, hvilket truer med at afsløre faderens skjulested. Datteren vælger at flygte med sin fader om natten, men bliver opdaget og taget til fange. Den unge forlovede beder Cromwell om nåde, og mod alle odds benådes både far og datter. Faderen tilgiver parret, og de får hinanden med begge forældres velsignelse.

BORGER-VENNEN, VOL. XXIV, NO. 34, PP. 271-272. 22.08.1812,
NO. 35, PP. 276-280. 29.08.1812,
NO. 36, PP. 284-288. 05.09.1812,
NO. 38, PP. 308-312. 19.09.1812,
NO. 39, PP. 313-320. 26.09.1812,
NO. 40, PP. 321-323. 03.10.1812.

Den syge Enke.

Ukendt forfatter.

Starten på samme historie om en syg enke som fra sidste bind. En mand møder en dreng på omkring 12 år, der tigger på gaden. Drengen fortæller ham, at han er nødt til at tigge, fordi hans mor ligger alvorligt syg. Moderen er en tidligere velhavende købmandsenke, hvis mand blev ruineret af en troløs ven og døde i fattigdom. Den fremmede bliver rørt over drengens historie og giver ham nogle guldstykker, så han kan hente en læge. Imens opsøger den fremmede selv moderen og udgiver sig for at være læge. Han trøster hende og efterlader en recept på bordet, før han forsvinder. Da drengen vender hjem og fortæller, at en læge snart vil komme, svarer moderen, at en han allerede har været der. Hun beder drengen hente medicinen, men da han åbner papiret, opdager han, at det ikke er en recept, men en skriv på mange penge. Kort efter ankommer den tilkaldte læge, og han afslører, at den første mand, var lægepræsidenten. Overvældet af taknemmelighed bliver moderen rask.

BORGER-VENNEN, VOL. XXIV, NO. 50, PP. 407-408. 12.12.1812,
NO. 51, PP. 412-416. 19.12.1812,
FORTSÆTTES I NÆSTE BIND

VOL. XXV, 1813

Den syge Enke.

Ukendt forfatter.

Slutningen på historien om den syge enke fra sidste bind. En mand møder en tiggerdreng på gaden, der fortæller ham, at han er nødt til at tigge, fordi hans fattige mor ligger alvorligt syg.

Den fremmede bliver rørt over drengens historie og giver ham nogle guldstykker, så han kan hente en læge. Imens opsøger den fremmede selv moderen og udgiver sig for at være læge. Han trøster hende og efterlader en recept på bordet, før han forsvinder. Da drengen vender hjem og fortæller, at en læge snart vil komme, svarer moderen, at en fremmed allerede har været der. Hun beder drengen hente medicinen, men da han åbner papiret, opdager han, at det ikke er en recept, men en skriv på mange penge. Kort efter ankommer den læge, drengen havde tilkaldt, og afslører, at den første mand, var lægepræsidenten. Overvældet af glæde og taknemmelighed begynder moderen at komme sig. Hun takker Gud for den fremmede mand, der reddede hende og hendes søn.

BORGER-VENNEN, VOL. XXV, NO. 1, PP. 1-2. 02.01.1813.

Bertha, eller Belønning for Dyd og Skjønhed, Færdighed og Flid.

Ukendt forfatter.

En fortælling om den smukke men fattige Bertha, der er kendt som den dygtigste spinderske i egnen. Med sit fine håndværk forsørger hun sine gamle forældre og afviser trofast alle friere, selvom mange bejler til hende. Den unge godsejersøn Antonio elsker hende, men hun beder ham glemme hende, da hun ikke tror, hans forældre vil acceptere en fattig pige som svigerdatter. Da kejseren og kejserinden besøger byen, håber Bertha at vise sit garn frem for kejserinden, som selv er en dygtig spinderske. Kejserinden bliver imponeret, og det viser sig, at kejserparret tidligere har lovet, at en spinderske med så fint et arbejde som Berthas skulle belønnes med et stykke krongods svarende til længden af hendes garn. Dagen efter måles garnet, og Bertha tildeles et gods som belønning for sin flid og dygtighed. Kejserparret støtter også hendes kærlighed til Antonio og lover at tale hans forældre til rette. Fire uger senere bliver Bertha og Antonio gift. Teksten stammer fra *Leipziger Taschenbuch für das Jahr 1813*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXV, NO. 1, PP. 3-8. 02.01.1813,
NO. 3, PP. 17-24. 16.01.1813,
NO. 4, PP. 25-32. 23.01.1813.

Kjerlighed og Moderkjerlighed.

Ukendt forfatter.

En fortælling om ægteparret Pongol og Naomi, hvis kærlighed sættes på prøve, da Naomi bliver bortført. Hun holdes fanget i årevis og føder to børn i fangenskab. Da hendes mand en dag tilfældigt passerer som tigger, genkender de hinanden. Naomi beder ham tage hende tilbage, men loven forbyder det, da hun anses for vanæret, selvom hendes utroskab ikke er hendes skyld. Pongol søger hjælp hos en overpræst, som kræver, at Naomi ofrer et af sine børn for at bevise sin uskyld. I stedet vælger Naomi at ofre sig selv, så børnene kan vokse op med Pongol som far. Hendes død beviser hendes kærlighed og uskyld. Overpræsten afslører, at hvis Pongol havde tvivlet på hende, ville han have skudt ham, men fordi han troede på hendes renhed, får han lov at tage børnene med sig. Teksten er noteret som en "Sand Begivenhed, efter Grosses's Reise til Ostindien."

BORGER-VENNEN, VOL. XXV, NO. 5, PP. 34-38. 30.01.1813.

En besynderlig Retssag.

August von Kotzebue.

En fortælling om ægteparret Johan og Maria, der havde været lykkeligt gift i tre år, indtil konen pludselig søgte om skilsmisse. Manden tiggede konen om forsoning, men hun var urokkelig og forlod ham sammen med deres barn og tog til sin far. Manden beskylder konens fader for at være skyld i, at de to ikke kunne forsones. Manden gjorde alt for at få hende tilbage, men uden held, og han fik det dårligere og dårligere og overvejede selvmord. Han tog hen til konen med tre pistoler og finder hende ved at amme deres barn. Han falder på knæ og nægter at forlade hende. Men så kommer fredsdommeren, og i raseri skyder han efter ham men misser. Til sidst bliver han dog frikendt for straf, da dommeren erklærer, at han bare havde været fra forstanden. Manden og konen bliver forsonet og lever nu lykkeligt.

Teksten stammer fra *Erhohlungen von A. Kotzebue u. a. m.*

BORGER-VENNEN, VOL. XXV, NO. 6, PP. 44-47. 06.02.1813.

Et besynderligt Møde.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en ung og smuk madame, der bliver skilt fra sin første mand efter at have arvet en formue fra sin mor. Hun gifter sig igen, denne gang med en fattig mand, der foregiver at være godhjertet, men ægteskabet bliver hurtigt præget af skænderier og uenighed. Efter et år og en fælles datter søger hun atter en skilsmisse, men denne gang vender offentligheden sig imod hende, og hun mister en del af sin formue. Hun trækker sig tilbage til et stille liv med sin datter, men bliver opsøgt af borgmesterens søn, som forelsker sig i hende. Hun afviser først tanken om ægteskab, men giver til sidst efter. Da sønnen vil offentliggøre forlovelsen, viser det sig, at den embedsmand, han henvender sig til, er hendes tidligere mand. Alligevel godkender han forbindelsen, og dermed bliver hendes anden mand den, der proklamerer hendes tredje forlovelse.

BORGER-VENNEN, VOL. XXV, NO. 8, PP. 58-63. 20.02.1813.

Den blinde Mademoiselle de Salignak.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en fransk kvinde, der som 2-årig havde mistet synet. Som voksen var hun blevet en skøn kvinde med en god personlighed og skarp forstand. Hun havde på trods af sin blindhed lært at spille kort ved at markere kortene med tegn, kun hun forstod, og hun havde tillige lært at læse og skrive. Hvis andre skrev breve til hende, prikkede de bogstaverne med en nål i papiret i stedet for at bruge blæk. Hun lærte også spille på citar, at synge, og hun havde en fantastisk hørelse og kunne skelne toner fra hinanden. Hun kunne også danse fint, såvel som sy og strikke. Hun kunne også med følelsen aflæse klokken på et ur. Teksten stammer fra *Rivethal's Lukumon.*

BORGER-VENNEN, VOL. XXV, NO 50, 393-396. 11.12.1813.

En Dames Klage over Tiden.

Ukendt forfatter.

En kritisk refleksion over kvinders begrænsede livsvilkår og meningsløse tidsfordriv. Forfatterinden klager over, hvordan samfundets normer tvinger kvinder til at bruge deres tid på tomme og intetsigende aktiviteter, uden mål eller mening. Hun beskriver tiden som en fjende og kalder den for "oldtid", som skal dræbes for at kunne udholdes. Hun opfordrer kvinder til at kaste "jernaaget" af sig – det åg, som mændene har smedet – og sværge evig ulydighed mod de love, der vil gøre hver "født Sultaninde til Slavinde". Teksten stammer fra "Weißer", ellers er ingen yderligere information givet om dens ophav.

BORGER-VENNEN, VOL. XXVII, NO. 8, 57-64. 25.02.1815.

Nutidens Bekjendtgjørelse.

Ukendt forfatter.

Et svar til damens klage over oldtiden fra sidste hæfte. Teksten er skrevet ud fra nutidens perspektiv. Nutiden forsvarer sig selv og påstår, at han ikke er som oldtiden i damens brev. "Er det ikke mig, der sønderriver enhver Lænke, overskærer ethvert Baand, der ubarmhjertigt binder Eder til Køkken og Ammestue?" Artiklen slutter af med en kommentar fra *Borger-Vennens* bestyrelse, der kritiserer Nutid men også Oldtid. Diskussionen om nutid vs. oldtid fortsætter i de næste hæfter, men behandler ikke umiddelbart kvindelige forhold.

BORGER-VENNEN, VOL. XXVII, NO. 9, PP. 65-72. 04.03.1815.

Om Ægteskabsskilsmisser.

Ukendt forfatter.

En artikel, hvori forfatteren påpeger en stigende forekomst af skilsmisser og diskuterer, hvornår det er retfærdigt og nødvendigt at opløse et ægteskab. Forfatteren anerkender, at det kan være klogt at lade to mennesker gå fra hinanden, hvis deres uvenskab skader både dem selv, deres omgivelser og ikke mindst børnene. Men han understreger, at skilsmisse først bør komme på tale, når alle muligheder for forsoning er udtømt, og at det er statens ansvar at godkende en skilsmisse. Han advarer mod, at ægtefolk selv frit kan ophæve ægteskabet uden myndighedens indblanding, da det åbner for misbrug og uorden. Øvrigheden bør være involveret både for at sikre, at skilsmissen er gensidig og velbegrundet og for at beskytte børnene. Desuden kan myndighederne hjælpe med at mægle i konflikter og minde par om, at ægteskab kræver tålmodighed og arbejde. Forfatteren foreslår også, at staten bør spille en større rolle i selve ægteskabsstiftelsen. Ikke for at forbyde forbindelser, men for at vejlede og sikre, at par virkelig passer sammen. Han mener, at unge bør undervises i ægteskabets ansvar og pligter, og at forældre ikke må tvinge deres børn til ægteskab. Ægteskaber med stor aldersforskel bør ifølge forfatteren ligeledes forbydes. Afslutningsvis foreslår han, at skilsmisser burde foregå offentligt, f.eks. i kirken ligesom vielser, for at give anledning til eftertanke og ansvarsfølelse. Teksten stammer fra *Briefe über de wichtigen Gegenstände der Menschheit*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXVII, NO. 32, PP. 252-256. 12.08.1815,
NO. 33, PP. 257-264. 19.08.1815,

NO. 34, PP. 268-272. 26.08.1815,
NO. 35, PP. 276-280. 02.09.1815,
NO. 36, PP. 284-288. 09.09.1815,
NO. 37, PP. 292-296. 16.09.1815.

Den bortstjaalne Ring.

B. S. Becker.

En fortælling om en ung studerende, der redder en pige fra en hund og får en rose som tak. Han forelsker sig i hende, men hun forsvinder med sin ledsagerske. Kort efter dør hans mor, men inden afslører hun, at han er søn af en greve, og hun giver ham en ring som bevis. På vej for at finde sin far bliver han bestjålet af en medrejsende, der tager ringen. Senere redder han en anden pige og bliver taget ind hos hendes fader på byens præstegård. Han anbefaler ham til en stilling hos en from og retfærdig fyrste, hvor den studerende møder fyrstens niece. Han genkender hende som pigen, der gav ham rosen dengang. Studenten får stillingen og bliver en betroet medarbejder, men får fjender ved hoffet. Da han vender hjem fra en arbejdsrejse, opdager han, at bedrageren, der stjal hans ring, har udgivet sig for at være fyrstens søn og bejler til pigen. Studenten afslører sandheden med hjælp fra et gammelt brev, og fyrsten – som tidligere var greve – anerkender ham som sin sande søn. Bedrageren flygter, og studenten bliver gift med pigen. Præstens datter, som han havde haft et nært venskab med, gifter sig med hoffets nye livlæge. Teksten stammer fra B. S. Beckers *Taschenbuch zum geselligen Bergnügen auf das Jahr 1816*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXVII, NO. 44, PP. 345-352. 04.11.1815,
NO. 45, PP. 353-260. 11.11.1815,
NO. 46, PP. 361-368. 18.11.1815,
NO. 47, PP. 369-376. 25.11.1815,
NO. 48, PP. 377-384. 02.12.1815.

Den farlige Kjerlighedsprøve.

August von Kotzebue.

En fortælling, der advarer mod unge pigers naive forestillinger om kærlighedens styrke. Den smukke og godhjertede Wilhelmine forelsker sig i den fattige og udannede Edvard, som hun idealiserer, fordi han er den første, der har vist hende ømhed. Hun overser hans mangler og tror, at kærlighed alene kan overvinde alt. Grev Wallenthal, som også forelsker sig i hende, indser, at hun er blind for Edwards begrænsninger. For at åbne hendes øjne sætter han deres kærlighed på prøve: han inviterer Wilhelmine, hendes forældre og Edvard til et af sine godser, hvor hun skal leve tæt med Edvard. Hvis hun stadig ønsker ham efter nogen tid, vil greven skænke dem godset og føre dem til alteret. I begyndelsen er parret lykkelige, men langsomt begynder Wilhelmine at kede sig, og Edvard føler sig underlegen. Da greven vender tilbage efter fire måneder, er det tydeligt, at kærligheden er falmet. Wilhelmine afslår at gifte sig med Edvard, og greven tilbyder i stedet Edvard en stilling og vinder selv Wilhelmines hjerte. Teksten stammer fra *Die Biene* af A. von Kotzebue.

BORGER-VENNEN, VOL. XXVII, NO. 49, PP. 386-392. 09.12.1815,
NO. 51, PP. 404-408. 23.12.1815,
NO. 52, PP. 409-411. 30.12.1815.

Om selskabelige Fornøjelser.

Ukendt forfatter.

En artikel, der reflekterer kritisk over tidens selskabelige fornøjelser, som forfatteren mener har taget overhånd og ofte udvikler sig til noget uanstændigt. Selskaber burde give hvile fra hverdagens travlhed, men ender i stedet med at vække lidenskaber og forfængelighed. Han kritiserer især spil, som han mener ikke beroliger sindet, men tværtimod kræver anstrengelse og vækker stærke følelser, især når der spilles om penge. Det er særligt upassende for unge, og især sorgeligt, når unge piger deltager. Dernæst vender han sig mod dans, som han i udgangspunktet anerkender som en uskyldig og glædelig aktivitet, men kun så længe den foregår med ynde og mådehold. Han retter en skarp kritik mod den hurtige vals, som han beskriver som voldsom, berusende og i strid med kvindelig værdighed. Når unge kvinder kaster sig ud i den stormende dans, mister de ifølge ham deres ynde og fremstår som "furier". Afslutningsvis opfordrer han kvinder til at værne om deres værdighed og være "sædernes skytsengle". Han beder dem ikke tage hans ord for strenge, men som en kærlig advarsel om at bevare det ædle og sømmelige i deres væsen.

BORGER-VENNEN, VOL. XXVIII, NO. 2, PP. 9-16. 13.01.1816,
NO. 3, PP. 17-24. 20.01.1816.

Kærlighed i Graven.

Ukendt forfatter.

En anekdote om to forelskede i Paris, der ikke måtte få hinanden. Pigens fader giftede hende til en anden mand, og hun døde kort efter. Hendes elskede overtalte graveren til at grave hende op, og han tog hende med hjem, varmede hende ved ilden og kyssede liv i hende igen. Parret flygtede til England, men nogen år efter vendte de tilbage til Frankrig for at få udbetalt hendes formue. Hendes første mand mente dog stadig, at hun tilhørte ham, mens den nye mand argumenterede, at hun for ham jo var død. Da det tydede på, at parlamentet ville lade hende tilkomme den første mand, rejste parret tilbage til England. Akterne af den spøjse proces skulle efter sigende stadig findes i parlamentets registraturer. Teksten stammer fra *Kluges Versuch einer Darstellung des animalischen Magnetismus. Berlin 1815.*

BORGER-VENNEN, VOL. XXVIII, NO. 8, PP. 57-59. 24.02.1816.

Qvindehertet.

Ukendt forfatter.

En fortælling om den unge Henriette, som havde arrangeret en fest til ære for hendes fars fødselsdag samt hendes egen forlovelse med den unge Hellmann. Hun foreslår også at invitere en tidligere ven af sin fader, som han for mange år siden blev uvenner med. Faderen tøver, men Henriette overbeviser ham med sin varme og sit ønske om, at ingen skal føle sig udenfor på en så glædelig dag. Hun skriver et brev til manden, og han møder rørt op. De to gamle venner forsones i stilhed, og han takker Henriette dybt for hendes hjertevarme gestus. Henriette er elsket for sin varme og omsorg, og hendes far roser hende som en trofast og kærlig datter. Teksten stammer fra *Bibliothek kleinere Originalwerke der Deutschen.*

BORGER-VENNEN, VOL. XXVIII, NO. 21, PP. 166-168. 24.05.1816,
NO. 22, PP. 169-172. 01.06.1816.

En ædelmodig Handling.

Friedrich Schiller.

En fortælling om to brødre, der forelsker sig i den samme pige uden at vide, at den anden også elsker hende. Pigen nægter at vælge mellem dem, så den ældste bror beslutter at rejse ud for at glemme hende. Han aftaler med sin bror, at hvis det lykkes ham at glemme hende, må den yngste få hende. Storebroderen vender dog hjem uden held. Derefter rejser den yngste bror og forsøger det samme. Han skriver hjem, at han har fundet lykke i udlandet, og derfor kan storebroderen gifte sig med pigen. Men kun et år efter brylluppet dør pigen, og på sit dødsleje afslører hun, at hun i virkeligheden elskede den yngste bror mest. Den ældste bror giftede sig igen, mens den yngste forblev ugift. Teksten stammer fra *Schillers Werke Vol. IV*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXVIII, NO. 27, PP. 215-216. 06.07.1816,
NO. 28, PP. 221-224. 13.07.1816.

Adelaide de Tournon.

Ukendt forfatter.

En fortælling om Adelaide, grevinden af Tournons yngste datter, der var smuk, beskeden og velopdragen. Som femtenårig fulgte hun sin søster til hertugen af Burgundis hof, hvor søsteren og hendes mand boede. Adelaide brød sig ikke om festlivet på hoffet eller mændenes opmærksomhed. Da Marquis de Veraubon ankom blev han betaget af Adelaides ægte væsen og ynde. Hun betroede sig til Veraubon, som erklærede sin kærlighed og sagde, at han ville opgive kirken for hendes skyld. En dag opdagede søsteren dem omfavne hinanden og fik Adelaide sendt til Flandern. Veraubon skrev til sin bror om sin ulykkelige kærlighed, men broderen hånede ham og besluttede at bevise, at Adelaide ikke var anderledes end andre kvinder ved at lade hende forføre sig af ham. De rejste begge til Flandern, hvor broderen forsøgte at forføre Adelaide med tomme komplimenter. Adelaide afviste ham stolt, men blev dybt såret og syg af hele situationen. Brødrene rejste bort, men Adelaide døde kort efter som et offer for brødrenes kærlighedsspil, inden Veraubon kunne nå tilbage til hende for at fri. Knust søgte han tilflugt i et kloster. Teksten stammer fra *Morgenblatt für gebildete Stände*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXVIII, NO. 49, PP. 387-392. 07.12.1816,
NO. 50, PP. 395-398. 14.12.1816.

VOL. XXIX, 1817

Konstnerinden.

Ukendt forfatter.

En fortælling om Frue von O., der fortæller sin vennekreds om en rejse gennem Sydfrankrig, hvor et brækket vognhjul tvang hende til at overnatte i en lille dal nær Toulouse. Her blev hun modtaget af en venlig kvinde ved navn Josephe L., som viste sig at være en talentfuld malerinde. Under opholdet blev de to kvinder fortrolige, og Josephe delte sin livshistorie. Josephe havde som ung ladet sig forføre af storbyens glans og forsømt sin mand Francois, som elskede hende dybt. Hun havde jagtet kunstnerisk hæder i Paris, men indså med tiden, at hendes hjerte hørte hjemme hos Francois. Da hun endelig fandt ham igen bad hun om tilgivelse og erklærede sin kærlighed. De genforenedes og bosatte sig i hans fødeegn, hvor de levede et stille liv med deres børn, hendes kunst og hans interesse for botanik. Frue von O.

rejste videre med et varmt og taknemmeligt minde om den elskværdige familie og deres rørende kærlighedshistorie. Teksten stammer fra *Taschenbuch zum geselligen Bergnügen 1816*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXIX, NO. 12, PP. 89-96. 22.03.1817,
NO. 13, PP. 98-104. 29.03.1817,
NO. 14, PP. 111-112. 05.04.1817,
NO. 15, PP. 114-120. 12.04.1817,
NO. 16, PP. 121-128. 19.04.1817.

Tilfældet.

Ukendt forfatter.

En fortælling om amtsråd Herbert, der rejser til byen for at forlænge sin forpagtningskontrakt, så hans datter Agnes en dag kan overtage. Han ved ikke, at Agnes tidligere har forelsket sig i uldhandleren van der Buysen, der bor i byen. På vej til hovedstaden stopper de på et værtshus, hvor nogle officerer anbefaler dem at overnatte på Hotel de Wiburg. De ved ikke, at hotellet faktisk er en del af fyrstens residens, som hans nevø prinsen af Wiburg har forklædt som et hotel. På hotellet bliver de venligt modtaget, men overrasket over ekstravagancen på hotellet, og Agnes må låne nogen fine klæder af værtinden. Hotellet er et skuespil iscenesat af fyrsten, hvor alle gæster er bekendte af fyrsten, som spiller roller. Under middagen møder Agnes en dannet og venlig mand, Økonomiråd Rose, som hun straks føler sig tiltrukket af. Han minder hende om van der Buysen, men virker mere ædel og blid. Det viser sig, at det er ham, der skal overtage hendes fars forpagtning, hvis det ikke lykkes faderen at forlænge den. Agnes finder senere ud af, at uldhandleren van der Buysen har giftet sig med en rig enke for at betale sin fars gæld. Hendes følelser for Rose vokser imidlertid, og de bliver gift og overtager faderens forpagtning sammen. Teksten stammer fra *Abend-Zeitung, Januar 1817*.

BORGER-VENNEN VOL. XXIX, NO. 25, PP. 204-208. 21.06.1817,
NO. 26, PP. 210-217. 28.06.1817,
NO. 27, PP. 219-220. 05.07.1817.

Sophie von M.... En virkelig Tildragelse under den franske Revolution.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en greves eneste datter Sophie, der bliver enebarn efter sin brors død kort før den franske revolution. Hendes tidligere hofmester, Dürand, frygter for adelens skæbne og udgiver sig for at være patriot for at beskytte sig selv. Greven betror ham familiens hemmeligheder, herunder at Sophies forlovede, Chevalier von St. Andre, skjuler sig i nærheden, og at de planlægger at gifte dem snarest. Greven har også arvet en formue i England, men tøver med at rejse. Dürand overtaler ham dog til at tage af sted og får ansvaret for huset. Sophie gennemskuer Dürands sande motiver, men kan ikke modsige sine forældre. Dürand ønsker ikke kun magt og rigdom – han vil også have Sophie. Han får hendes mor sendt til Paris og får St. Andre anklaget og tvunget i hæren. Da Sophie afviser hans tilnærmelser, truer han hende med hendes families liv. Hun flygter til Paris og søger tilflugt hos en veninde. I Paris hører Sophie, at hendes mor er blevet henrettet. St. Andre, som også hører dette, deserterer for at finde hende. Dürand anmelder ham, og han bliver dømt til døden. Sophie overværer henrettelsen og følger hans lig til begravelsen. Hun beder graveren om sin forlovedes hoved, men besvimer og afslører sin plan. Hun bliver ført for revolutionstribunalet og ender selv på skafottet – som sin mor og elskede. Teksten stammer fra *Göttingischer Taschenkalender für das Jahr 1804*.

BORGER-VENNEN VOL. XXIX, NO. 47, PP. 377-384. 22.11.1817.

Skjermbrettet.

August Friedrich Ernst Langbein.

En fortælling om Grevinde Ludomilla, der bliver enke som attenårig i det 12. århundrede og afviser længe alle bejlere i sorg over sin afdøde mand. Med tiden ønsker hun dog igen at dele livet med en mand men kun én af adelig herkomst. Hertugen af Bayern, Ludvig, bliver en lovende bejler, men Ludomilla stiller krav: han skal erklære sin kærlighed og ægteskabsløfte foran vidner. Da hertugen spørger, hvem vidnerne skal være, peger hun på et skjærbræt med tre maledede riddere. Han ånder lettet op og erklærer hende sin hertuginde foran "vidnerne". Men til hans overraskelse viser det sig, at der bag skærmen faktisk står tre rigtige riddere, som nu har hørt hans løfte.

Historien afsluttes med en kommentar, der humoristisk foreslår, at unge damer måske burde have et lignende skjærbræt i deres værelser, som en slags forsikring mod tomme løfter fra bejlere. Teksten stammer fra *neue Schriften von Langbein*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXX, NO. 1, PP. 1-6. 03.01.1818.

Kjerligheds Sejer.

Ukendt forfatter.

En fortælling om den portugisiske kriger, Thomas de Susa, der på en ø tog en indianerkvinde til fange. Men hendes elsker kom og redede hende fra de Susa og sammen tiggede de den portugisiske anfører om at blive løsladt fra deres lejr. Det bliver dem nægtet, og den unge indianer beder i stedet om at lade dem være slaver sammen, eller hvis de ønsker blod, så drøb da dem begge. Generalen blev overrasket over den stærke kærlighed mellem de to og gav dem deres frihed alligevel.

BORGER-VENNEN, VOL. XXX, NO. 1, PP. 6-8. 03.01.1818.

Andrea del Sartos Malerier.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en ung kunstner, der rejser til Frankrig for at studere Andrea del Sartos malerier i en kirke i Chaumont. Han bliver særligt grebet af to værker: et billede af den hellige Jakob og et portræt af en lænket grevinde. Under den franske revolutions kaos ser han en kvinde, forklædt som "Sandhedens Gudinde", blive båret i procession, og han genkender hende som kvinden fra portrættet. I raseri kaster han hende til jorden. Senere viser det sig, at kvinden er datter af en grevinde, der tidligere havde begået en lignende helligbrøde. Kvinden lider af psykisk sygdom og gentager ubevidst sin mors handling. Kunstneren og kvinden bliver efterhånden tætte, men da han senere afslører, at han er bundet af et ægteskabsløfte, bryder hun sammen og dør. Hendes portræt bevares som et minde om hendes tragiske skæbne. Historien stammer fra *Frauentaschenbuch für 1818*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXX, NO. 2, PP. 9-16. 10.01.1818,
NO. 3, PP. 18-24. 17.01.1818,
NO. 4, PP. 25-32. 24.01.1818,
NO. 5, PP. 33-40. 31.01.1818.

Den engelske Minister Hr. Elliots Ægteskabsskilsmissе.

Ukendt forfatter.

En fortælling om Hr. Elliot, der gifter sig som 29-årig med den 16-årige frøken von R., landets smukkeste pige og eneste datter af Frue von R. Han gør alt for at gøre hende lykkelig, men hun viser sig at være forfængelig og lunefuld, og intet interesserer hende. Efter at have fået en datter, får Elliot en stilling ved det danske hof og lover at indrette en bolig til hende i København. Hun nægter dog at komme og sender til sidst et brev, hvor hun erklærer, at hun aldrig vil forlade sit fædreland. Elliot finder ud af, at brevet faktisk er skrevet af hendes fætter. Elliot rejser til København med barnet. Frøken von R.'s mor forsøger at få hende til at opfylde sine pligter som hustru og mor, men hun nægter og erklærer sin kærlighed til sin fætter. Elliot opsøger fætteren og udfordrer ham til duel, men han flygter. En anden fætter tvinger dog elskeren til at duellere. Elliot vinder og får fætteren til at underskrive en tilståelse. Elliot opnår skilsmissе, og frøken von R. gifter sig med sin fætter. De trækker sig tilbage på landet i skam. Teksten stammer fra *Mes souvenirs de Berlin; par Thiebault*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXX, NO. 34, PP. 277-280. 22.08.1818,
NO. 34, PP. 284-288. 29.08.1818,
NO. 36, PP. 292-296. 05.09.1818.

VOL. XXXI, 1819

Kjelling, Kjerling, Kærling.

Ukendt forfatter.

En kort artikel, der diskuterer den sproglige forvirring om ordene *Kjelling*, *Kjerling* og *Kærling*. Indsenderen mener, at mange tror, at *Kjelling* har samme betydning som de to andre. Men *Kjelling* er ikke et sødt ord – det er *Kjerling*, der bør bruges i den sammenhæng, som stammer fra verberne *at kjæle* eller *kjer*, som også ligger bag ord som *kæledagge* og *kærtegn*. I sin negative form er *Kjelling* et diminutiv af *Karl* og bør udtales *Kærling*. Når det bruges om kvinder, bør det henvise til kvinder, der udviser mandig styrke og vildskab. Bruges det om mænd, antyder det en mangel på mandighed. Indsenderen opfordrer til, at man bruger *Kjerling* og *Kærling* korrekt og undgår den upræcise brug af *Kjelling*. Teksten er noteret som meddelt af Amtsprovst Købke til Mehren.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXI, NO. 14, PP. 108-109. 03.04.1819.

Therese Aubert.

Forfatteren til Job. Sbogar.

En fortælling om en ung adelsdreng Adolf, der er alene tilbage til at føre slægten videre efter faderens død og moderens fængsling under den franske revolution. Som 17-årig rejser han til en lille by for at søge hjælp hos en værtinde, som hans forældre engang kendte. På grund af sine feminine træk bliver han udsat for drilleri af folk omkring ham, og han beslutter at følge to officerer og blive soldat. Under kampene ved erobringen af Mans flygter han og gemmer sig i et hus, hvor han møder pigen Jeanette. Hun hjælper ham ved at lade ham klæde sig ud som pige, hvilket redder ham fra republikanerne. Under navnet Antoinette bliver han tjenestepige hos præsident Auberts datter, Therese, som han forelsker sig i. Hun viser medlidenhed og varme, og de udvikler et nært forhold. Da Thereses veninde nævner, at

officeren Mondyon leder efter Adolf, afslører han sin sande identitet for Therese. Hun bliver chokeret, men hendes kærlighed forbliver. Da hendes far sender Adolf væk, bliver hun syg, men når at vende tilbage og tage afsked med hende, før hun dør. Knust og fyldt med skyld, smider Adolf sin forklædning og tager sin gamle uniform på. Han bliver fanget og dømt til døden.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXI, NO. 30, PP. 233-240. 24.07.1819,
NO. 31, PP. 241-248. 31.07.1819,
NO. 32, PP. 249-256. 07.08.1819,
NO. 33, PP. 257-264. 14.08.1819,
NO. 34, PP. 265-270. 21.08.1819.

Anekdote om Keiserinde Maria Theresia.

Ukendt forfatter.

En fortælling om, da Kejserinde Maria Theresia en dag besøger et kadetinstitut og ønsker at se den dygtigste elev fægte. Da han vinder over alle, skænker hun ham tolv ducater. Da hun efter nogen dage besøger instituttet igen, fortæller eleven hende, at han har sendt pengene til sin fattige fader. Rørt af denne gestus, beder hun ham skrive til sin fader, at hun fra nu af vil udbetale ham en årlig pension, og hun giver også sønnen endnu en pengegave.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXI, NO. 35, PP. 274-275. 28.08.1819.

Armod og Dyd.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en rig købmand, der falder i armod. Hans trofaste hustru forbliver støttende, men de må sende deres datter Amalie på landet. Her møder hun en ung, dannet og sædelig greve, som hurtigt bliver betaget af hende. De tilbringer tid sammen, og selvom Amalie mærker hans kærlighed, tror hun ikke, at en adelsmand vil gifte sig med en fattig borgerpige. Greven har tidligere svoret aldrig at gifte sig, og han sender et brev til hendes far med et tilbud til datteren om partnerskab med økonomisk støtte men uden ægteskab. Amalies mor læser brevet og skriver straks til datteren, at hun skal afvise det uædle og fornærmende forslag. Greven læser brevet, bliver rørt over moderens ærefulde svar og skammer sig. Han beder om tilgivelse og rider til byen for at give brevet personligt. Da han ser familiens fattige levevilkår, bliver han endnu mere bevidst om deres dyd. Han beder om Amalies hånd, og forældrene giver deres samtykke. Greven og Amalie bliver gift og lever lykkeligt.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXI, NO. 35, PP. 277-280. 28.08.1819,
NO. 36, PP. 281-288. 04.09.1819,
NO. 37, PP. 295-296. 11.09.1819.

Givtermaal ved Vexelbrev.

Ukendt forfatter.

En fortælling om Jakob Füllebeck, en tysk dreng, der som ung rejser til Amerika, hvor han bliver taget ind af en godhjertet købmand, der senere gør ham til arving. Jakob bliver en rig mand og beslutter som 30-årig at finde en hustru. Han ønsker en kvinde, der er fattig, retskaffen og ikke hæslig. Gennem en kommissionær i Tyskland finder han Lovise

Brinkmann – en forældreløs ung kvinde, der opfylder alle krav. Lovise rejser til Amerika uden store forventninger, men bliver positivt overrasket over Jakobs anstændighed og værdighed. Da Jakob hører hendes navn, indser han, at hun er den retmæssige arving til den købmand, der engang hjalp ham. Han overdrager straks hele arven til hende og erklærer, at han ikke vil lægge krav på hende. Lovise bliver rørt og vælger alligevel at gifte sig med Jakob. De lever et stille og lykkeligt liv sammen med fromme børn og gensidig respekt.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXI, NO. 38, PP. 298-304. 18.09.1819,
NO. 39, PP. 305-307. 25.09.1819.

Leonida.

Ukendt forfatter.

En fortælling om pigen Leonida, der er datter af major Harden. Da hendes halvbror Franz nægter at tjene under den nye fyrste, skjuler han sig, og for at redde familiens ære træder søsteren Agathe i hæren forklædt som ham. Da Agathe bliver syg, tilkalder hun Leonida, som også må forklæde sig som en bror. I hæren møder Leonida major Gustav Treuenfels, som hun forelsker sig i, men det gør Agathe også. Under et slag bliver Gustav såret, og Franz bliver taget til fange. Han afslører, at han kun har én bror, hvilket vækker mistanke. Leonida bliver afsløret og fængslet, men undslipper med hjælp fra sin tjener og søger tilflugt i en præstegård. Her bliver hun ven med Maria, datter af en godsejer, som er ulykkelig over en tvungen forlovelse. Det viser sig, at Maria i virkeligheden er forelsket i Franz, men er forlovet med Gustav. Da Gustav ankommer som Marias forlovede, genkender han Leonida og bliver forvirret og kold. Franz dukker op og genforenes med Leonida, men Gustav misforstår situationen og tror, hun elsker en anden. Leonida afslører sandheden for general Treuenfels, som lover at hjælpe Maria og Franz med at blive gift. Leonida rejser hjem til sin far, og Gustav, der stadig elsker hende, opsøger hende. Under et dramatisk uheld med en vogn genforenes de, og Gustav erklærer sin kærlighed. De bliver gift samme dag som Maria og Franz. Teksten stammer fra *Morgenblatt für gebildete Stände*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXI, NO. 40, PP. 316-320. 02.10.1819,
NO. 41, PP. 324-328. 09.10.1819,
NO. 42, PP. 232-336. 16.10.1819,
NO. 43, PP. 340-344. 23.10.1819,
NO. 44, PP. 348-352. 30.10.1819,
NO. 45, PP. 353-356. 06.11.1819.

VOL. XXXII, 1820

Rapunzel.

Friederick Schulz

Et eventyr om et ungt ægtepar, der venter barn. Den gravide kone får en voldsom trang til salat af rapunzelblomsten, der findes i en nærliggende have, som tilhører en fe. Manden stjæler blomsterne, men bliver opdaget. Feen tilgiver ham mod at få det barn, konen skal føde. Da pigen bliver født, kalder feen hende Rapunzel og tager hende med sig. Som 12-årig bliver Rapunzel lukket inde i et højt tårn, og feen besøger hende ved at klatre op ad hendes lange hår. En dag hører en prins hende synge og forelsker sig i hende. Han efterligner feens kald og besøger hende i hemmelighed. De forelsker sig, og Rapunzel bliver gravid. Feen opdager det, klipper hendes hår af og sender hende bort til en fjern kyst, hvor hun føder

tvillinger. Feen narrer prinsen i tårnet, og han springer i fortvivelse ud og mister synet. Han vandrer blind rundt i årevis, indtil han hører Rapunzels stemme. Hendes tårer helbreder hans syn, og de genforenes. Men deres mad forvandles til sten, og de sulter næsten, indtil feen viser barmhjertighed og fører dem til prinsens slot, hvor hans far tager imod dem med glæde. Teksten er en oversættelse af det originale tyske eventyr af Friederick Schulz.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 7, PP. 50-52. 12.02.1820,
NO. 8, PP. 53-60. 19.02.1820,
NO. 9, PP. 61-64. 26.02.1820.

Tale i et Pige-Institut paa Hs. Majestæt, Kongens Fødselsdag, den 28de Januar 1820.

U. R. Melbye.

En tale af krigsråd og telegrafbestyrer U. R. Melbye i anledning af kong Frederik VI fødselsdag. I talen opfordrer han unge kvinder og deres lærere til at dyrke borgerånd, flid og moral. Melbye kritiserer tidens ungdom for forfængelighed, ulydighed og jagt på rigdom og fornøjelser, og han efterlyser en tilbagevenden til tidligere tiders disciplin og respekt for autoriteter. Han hylder den kongelige familie som forbilleder i dyd og arbejdsomhed og opfordrer til, at borgerne følger deres eksempel og tjener fædrelandet med trofasthed og ydmyghed.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 9, PP. 65-68. 26.02.1820,
NO. 10, PP. 69-76. 04.03.1820,
NO. 11, PP. 77-84. 11.03.1820.

Enhjørningen. Et orientalsk Eventyr.

Friedrich Kind.

Et eventyr om den arabiske prins Nadir, der er blevet lovet væk til den smukke men forfængelige og herskesyge Zulima, som han ikke elsker. I stedet elsker han slavinden Saide, som gengælder hans kærlighed. Da Saide sørger over sin døde kæledue, drager Nadir ud i ørkenen for at finde en enhjørning for at trøste hende. Under jagten ser han Saide i favntag med en anden mand og dræber ham i jalousi. Saide fængsles, men afslører, at manden var hendes bror. Zulima, der er misundelig, foreslår, at Saide skal bevise sin uskyld ved at møde den farlige enhjørning, der siges at ville underkaste sig rene jomfruer. Saide lækkes til en klippe, og da enhjørningen nærmer sig, bryder den hendes lænker og lægger sig for hendes fødder. Hun fører den til Nadir, som forstår hendes uskyld, forstøder Zulima og gifter sig med Saide. Enhjørningen bliver hendes trofaste følgesvend, og da den dør, bliver dens horn et symbol på uskyldens sejr. Teksten er en oversættelse og stammer fra *Lindenblüten von Fr. Kind*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 14, PP. 101-108. 01.04.1820,
NO. 15, PP. 109-116. 08.04.1820.

Alexis og Prescovia eller Dydens Løn.

Ukendt forfatter.

En fortælling om Prescovia, den yngste datter af en russisk adelsmand, der overlever et blodigt angreb ledet af oprøreren Pugatschew, hvor hendes far og søskende bliver dræbt.

Hun nægter at underkaste sig Pugatschew og vælger døden frem for vanære. Men en livegen ved navn Alexis redder hende ved at foreslå, at han gifter sig med hende og lover Pugatschew at gøre hendes liv elendigt. Da de er alene, afslører Alexis, at han kun ønskede at beskytte hende og holder sit løfte om ikke at skade hende. Efter Pugatschews fald rejser Alexis til Sankt Petersborg og beder kejserinde Catharina om at ophæve ægteskabet, da han ikke føler sig værdig til at være gift med en adelskvinde. Prescovia beder derimod om at forblive hans hustru, og kejserinden bliver rørt over Alexis' ærefulde handlinger og adler ham. Teksten stammer fra *Morgenblatt für gebildete Stände*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 16, PP. 117-123. 15.04.1820.

Ædelmodighed og Taknemmelighed.

Ukendt forfatter.

En fortælling om løjtnant Pfuhl, der efter slaget ved Choczim under den russisk-tyrkiske krig bliver sendt ud med sine mænd for at skaffe forsyninger. Undervejs finder de en gammel jøde i en grøft, som beder om hjælp. Pfuhl redder ham, trods de andre soldaters hån, og plejer ham i flere dage, før han giver ham penge og sender ham videre. Senere bliver Pfuhl taget til fange af tyrkerne og solgt som slave. Hans herre er ikke grusom, men forsøger at tvinge ham til at konvertere til islam. Da Pfuhl nægter, bliver hans forhold forværret. Samtidig bliver en russisk adelsdatter, Natalia, også taget til fange. Pfuhl forsøger at flygte med hende, men de bliver opdaget og fængslet. Efter lang tid bliver Pfuhl solgt videre, og til hans overraskelse er køberen den gamle jøde, han engang reddede. Jøden har også fundet og købt Natalia fri, efter hun fortalte ham om Pfuhl. Han giver dem penge og fører dem begge til en russisk garnison i Bukarest. Pfuhl og Natalia rejser videre til hendes far og får hans velsignelse.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 28, PP. 217-224. 08.07.1820,
NO. 29, PP. 229-232. 15.07.1820.

Anecdoter. 3.

Ukendt forfatter.

En anekdote om en ung håndværkssvend, der under en rejse gennem skoven hører en kvinde skrike i fødselssmerter. Han hjælper hende med at føde en søn og bærer hende og barnet til den nærmeste by, hvor de får husly på et værtshus. Mange år senere, da svenden er blevet en agtet mester i sin hjemby, opsøges han af en soldat, der takker ham for at have reddet både hans og hans mors liv. Svenden bliver rørt og stolt over, at den lille dreng er blevet en brav mand.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 33, PP. 257-260. 12.08.1820.

Anecdoter. 6.

Ukendt forfatter.

En anekdote om en østrigsk bonde, der er sin kone utro og gør en anden pige gravid. Pigen tager ham i retten, hvor han dømmes til at betale hende 50 floriner. Han tror, at hans kone ikke kender til affæren, men hun følger ham i hemmelighed til retten. Her konfronterer hun dommeren og mener, at bøden ikke er en passende erstatning for pigens tabte ære. Hun giver

pigen flere penge og tilbyder at tage barnet til sig og opdrage det som sit eget. Manden bliver dybt berørt af sin kones værdighed og storsind og er hende aldrig utro igen.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 33, PP. 263-264. 12.08.1820.

Anecdoter. 8.

Ukendt forfatter.

En kort anekdote om en svensk pige, der blev i tjeneste hos en enke med mange børn, på trods af, at hun ikke længere havde råd til at betale hende. Pigens ædle gerning blev kendt på slottet, hvor Gustav 3. sendte hende en anseelig sum penge samt sørgede for, at hun offentligt blev skænket Wasa-Ordenens Guldmedalje som hædring for sin uegennyttighed. Pigen blev rørt og mente, det var alt for meget. Hun tjente hos enken indtil en dag en skikkelig håndværksmand fik hende som hustru.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 34, PP. 270-272. 19.08.1820.

Fejltagelsen.

A. F. E. Langbein.

En fortælling om en misforståelse, hvor biskop Bonifacius beder sin tjener Joseph om at få et par slidte benklæder repareret. Joseph, ny i tjenesten, forveksler navnet på biskoppens skrædder med et nærliggende nonnekloster og afleverer bukserne dér. Nonnerne bliver chokerede over at modtage et stykke herretøj til reparation og diskuterer længe, hvordan de skal forholde sig. Til sidst overtaler abbedissen den unge novice Antonie til at sy dem, da hun endnu ikke er fuldt indviet. Antonie benytter lejligheden til at skjule et kærlighedsbrev i bukserne til sin elskede, som hun håber biskoppen vil hjælpe hende med at gifte sig med. Bukserne bliver sendt tilbage til biskoppen som en gave, og under en middag med gæster åbner han pakken og finder sine egne bukser. Da han senere opdager brevet, bliver han rørt og hjælper Antonie og hendes elskede med at blive gift.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 36, PP. 281-288. 02.09.1820,
NO. 37, PP. 289-296. 09.09.1820.

Strikkepungen.

Ukendt forfatter.

En fortælling om en oberst, der bekymrer sig for en ung major, der er afhængig af spil og har tabt sin formue. Obersten håber, at hans niece Therese, som både han og majoren nærer følelser for, kan få ham på bedre tanker. Han inviterer derfor majoren til frokost, hvor samtalen med Therese opmuntrer ham. Under frokosten modtager obersten et brev fra en bekendt, der har spillet sig i gæld. Han læser det højt og håber, det vil få majoren til at reflektere. Senere inviteres majoren til et selskab, hvor han forsøger at få Therese i tale. Da det ikke lykkes, vil han lægge en abrikos i hendes strikkepung, men finder et brev fra en veninde, der advarer Therese mod hans spillelidenskab. Brevet gør stort indtryk på majoren, og han beslutter sig for at lægge spillet bag sig. Obersten er glad for udviklingen og håber på en forening mellem de to. Under en gåtur bliver majoren og Therese viklet ind i hendes strikkesnor. Gæsten foreslår symbolsk, at knuden ikke skal løsnes, de er jo allerede forbundet. Obersten giver sin velsignelse, og knuden bliver erstattet af et smukkere bånd.

Parret bliver forenet i kærlighed og lever lykkeligt til deres dages ende. Teksten stammer fra *Kleine Schildereyen aus der wirklichen Welt*.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 39, PP. 305-312. 23.09.1820,
NO. 40, PP. 316-320. 30.09.1820,
NO. 41, PP. 324-325. 07.10.1820.

Stedmoderen.

Ukendt forfatter.

En fortælling om to brødre, der bliver beskyldt for mordet på en mand, men ingen vil vedkende sig som morderen. Da kongen ikke vil risikere at henrette en uskyldig eller lade en morder gå fri, beder de deres moder fælde dommen, da hun må kende dem bedst. Modsat typisk mødres skik vælger hun at skåne den ældste brøder, som faktisk er barn af hendes mands første ægteskab, men som hun elsker som sin egen. Hun er ked af at skulle sende sin yngste søn i døden, og kongen blev rørt af moderens valg og lod begge sønner leve.

BORGER-VENNEN, VOL. XXXII, NO. 42, PP. 335-336. 14.10.1820.